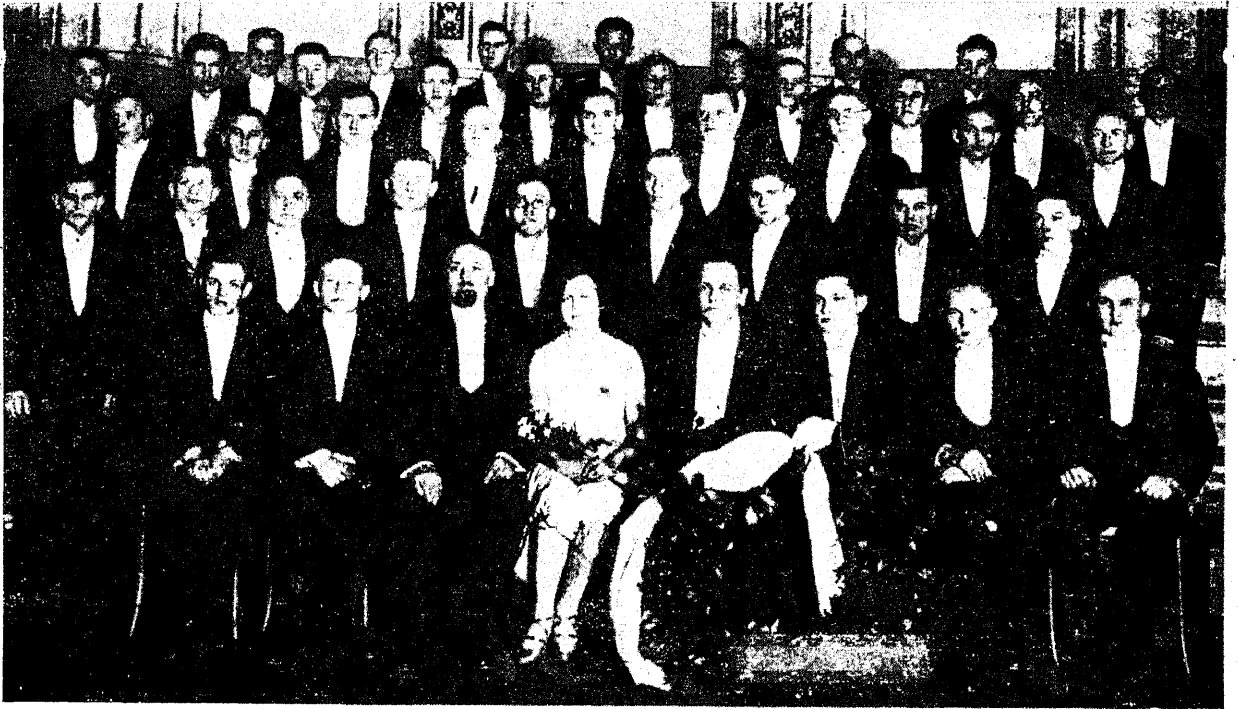

ÜLIÕPILASLEHT

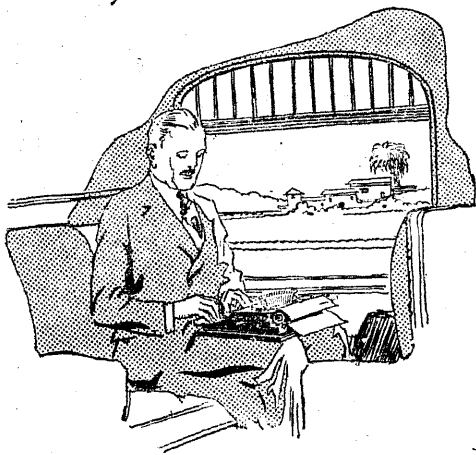

AKADEMILISE MEESKOORI NUMBER

MCMXXIX

REMINGTON PORTABLE

Kaasaskantav kirjutusmasin

O/ü. «SYSTEMA»

Tallinn, Rackoja pl. 5, tel. 7-09.

Suures valikus

Kodumaa veinid,
napsid, liköörid,
mitmesugus. kon-
servid, maiustused
ja koloniaal-
kaubad.

*

A. PÜGI

Rüütli 3. Tel. 6-44

TALLINNA LINNA PANK.

Tallinn, Mundi 2.

Telef. 19-30, 3-13, aidad 7-48.

*

Toimetab
kõike panga
operatsioone sise-
ja väljamaal. Võtab
kaupu hoiule oma aitadesse
ja annab nende vastu laenusid.

*

Panga äriseis 1. dets. 1928. a.

	Kr. 4.578.466.—
Oma kapital	531.329.—
Hoiusummad	3.546.004.39

„Estoking“ jalaõud valmistatakse
kõige uuemate mude-
lite järgi.

„Estoking“ jalaõud valmistatakse
kõige parematest
materjalidest.

„Estoking“ jalaõud on seepärast
nägusad ja vastu-
pidavad.

„Estoking“ jalaõud on seejuures
võrdlemata odavad.

„Estoking“ jalaõud on igalpool
tuntud ja nõutavad.

Vabriku kaitsemärk

Estoking
Tallinn

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA

S A A T E S Õ N A.

Milleks Akadeemilise Meeskoori number? Milline on selle numbri eesmärk ja ülesanded?

Miks ilmub see nüüd keset tavalist semestritööd? Või on kooril mingi tähtpäev, juubel?

Ei seda ega teist. Krüll on aga küsimusi, mis vajavad lahendust ja selgitust. Akadeemiline Meeskoor on algusest pääle ikka vaid laulda tahtnud, tahtnud harrastada laulu ning muusikat, näidata avalikult oma töövilja ja kanda rahva sekka. Koor on väljas olnud eesti lauluga ja eesti laulu eest ka võõraste juures, nagu 1926. a. Ungaris ning samuti Tartus Üleilmisel Karskuskongressil kongressi saadikute, väliskülaliste ees.

Koor on tahtnud vaid lauluga oma laulu ja põhimõtete eest väljas olla. Sellepärast on teadlikult eemale hoitud sulest ja ülespuhutud reklaamist, olgugi et see kassale pole mõnikord meeldinud. Ent sellest näib siiski olevat vähe olnud. Kuigi avalik arvustus koorile üksmeelse kiitva tunnustuse on annud, näib olevat ringkondi, kellele Akadeemilise Meeskoori tegevus ei meeldi, või kus vähemalt õige eitaval seisukohal ollakse koori suhtes. Ja olgugi et neid seisukohti pole avalikult kaitstud ega selgitatud, on need siiski õige ootamatult mõjutanud kogu meie üliõpilaskonna muusikaelu.

Kui Akadeemiline Meeskoor on koostanud käesoleva „Üliõpilaslehe“ numbri, siis olgu selle ülesandeks selgitada üliõpilaskonna muusikaelu, huvi äratada laulu ja muusika vastu meie üliõpilaskonnas — sest pole seda huvi ju kunagi liialt olnud — ja näidata puudusi Ülikooli muusikaõpetuse korralduses. Enese seisukohalt tahab Akadeemiline Meeskoor õigustada oma olemasolu ja tegevust, selgitada seda, mis oleme tahtnud ja kuidas seda teostanud ning millist osa on Akadeemiline Meeskoor laulnud meie üliõpilaskonna muusikaelus.

Üliõpilaste koorilaul.

Ta ei ole meil sugugi nii noor, kui esimesel pilgul arvame. Ainult, et ikkagi võrdlemisi väike protsent üliõpilasi temast osa on võtnud. Kui nende ridade kirjutaja veel keskkooliõpilane oli, siis kuulis ta esimest korda puht üliõpilaskvarteti laulust, milleks kaheksa E. Ü. S-i meest olid S. Lindpere juhatusel kokku astunud.

Kvartetti ennast ei ole küll kuulnud, küll aga küllalt temast rääkivat, pealegi, kus ta ka väljaspool Tartut kodumaal kontseritis. Selle kvarteti liikmetest on veel praegu meie hulgas Eesti üliõpilaskonnale hästi tuntud nimed, nagu rektor J. Köpp, prof. P. Pöld, Ants Simm, Jaan Lattik. Mõlemad esimesed tenorid, omal ajal oma ilusate häältega „kuulsad“ esimesed tenorid; endine Peetri kiriku õpetaja Arnold Laur ja endine Tartu maakonna valitsuse esimees Peeter Riives ei ole mitte enam elavate hulgas. Selles doppelkvartetis pidid kindlad lauljad ja ulatusrikkad hääled olema, sest juba nemad olivat laulnud Läte „Unenägu“, mis teatavasti tänini meie raskemate meeskoori laulude hulka kuulub.

Veel hiljuti sain rektor Köpp'ult kuulda, nad olevat laulnud siis ka Tobiase „Tusast meest“.

Tähendab juba siis olid eesti üliõpilased muusikamehe juhatusel kooriks, kuigi väikeseks — õieti ainult kahekordseks kvartetiks kokku astunud, ja pakkusid ka siis juba kõige paremat, mis eesti heliloomingu alal oli.

Kui üliõpilaseks sain, siis ei olnud meil mitte enam oma esinemisvõimelist laulukoori. Küll aga laulsid üksikud meist A. Läte segakooris kaasa. Sää! mäletan näinud olevat J. Köpp'u ja H. Siimerit. Juba kooliõpilastena olime asutanud „Eesti Nooresoo segakoori“ (1905—1907), selles oli peale koorijuhhi neli üliõpilast: R. Bernakoff, Rob. Holst, Jaan Timusk ja Al. Tamm; neist viimane õieti täiesti venestunud, kandes vene mundrit, „koleega“ vormi, kuid gümnaasiumist saadik

oli ta oma ilusa, painduva tenori meie koori toonud.

1906. aastal asutatud „Vanemuise“ muusikaosakonna segakooris oli kaemat aega vist ainuke, kuid toekamaid bassilauljaid praegune Dr. K. Lukk.

Leenart Neuman.

Akadeemilise Meeskoori juhataja

Kuid ka praegune proua Dr. Lukk laulis samas kooris, ja sopran istus ikka otse basside vastu. K. E. Söödil on luuletus soprani ja bassilauljast, ja kui juba K. E. Sööt ennast avalikult mustvalge peal teiste inimeste intiimsete südame saladustesse on seganud, siis ei taha mina oma indis-kreetsust varjata ja ütelda: mine tea, kas sel ainukeselgi üliõpilasel „Vanemuise“ laulukooris ainult laul ja muusika tõmbejõuks oli, kuigi tal tõesti ilus hää! ja hea kuulmine oli, mida ta vist veel sel kuul Fählmanni mälestusõhtul „Naljakas kohtuloos“ demonstree-rib. Olgu see kõik seks jutustatud, ja kaasvilistlased andku mulle nende nimede avalikkuse ette kiskumist andeks, et näidata, kui vähesed üliõpilased meil ikka

tõsisemalt laulu on harrastanud.

Siis asutas Juhan Simm üliõpilasmeeskoori. See oli juba õige kogukas laulukoor. Simm oli kuskile ära sõitnud, ja nii tuli mul tema asemel paar proovi juhataada — kuni minagi Tartust ära sõitsin. Oh, ma mäletan neid paari proovi. Basse, eriti esimesi, kui puru! Tüse teine bass oli Mats Nõges, kes praegu Viljandis. Aga tenorid!! Esimest tenorit murdis teiste hulgas Hans Nirk — kas ta temal praegu veel alles, või murdis ta tema lõplikult üliõpilasmeeskooris ära, kus tal „üksikümne vastu“ võidelda tuli — nii umbes pidi vist see matemaatiline proportsioon tenore contra basso olema. Mis vahe peal sündis, kui Tartust ära olin, kindlasti ei tea. Kuid vist oli muusikaandeline Peeter Tatz oma eelkäijate katseid jatkanud. Kui Tartusse tagasi jõudsin, kuulsin, et üliõpilasmeeskoor Juhan Simmi juhatusel, kes vahepeal juba elukutseliseks muusikuks oli hakanud, kindlad jalad alla oli saanud.

1920. aastal tuli ühel ilusal sügispühapäeval minu juure eesti neiu eesti noormehe saatel, mõlemad olid üliõpilased, teatades üliõpilased olevat segakoori asutanud ja n. r. kirjutajat juhatajaks kutsuda otsustanud. Hakkasime peale tööd Mart Saare „Meie elu“, „Karbuse kaebuse“, Tobiase „Varga“ ja veel ühe Saare laulu kallal, mille pealkirja ei mäleta. Juhtmõtteks seati juba siis: eesti üliõpilaskoor peab jõudma tasapinnani, mis tal lubaks kaasa rääkida eesti muusikakultuuri edendamiseks. Sain ainult ühe aasta juhataada, kui 1921 a. mõneks aastaks Tartust lahkusin. Kui enne seda segakoori esindaja tuli ja küsis, keda järeltulijaks soovitaksin, siis vastasin: Juhan Aavikut. Sest siis oli meil olukord juba niisugune, mille põhimõtet õieti juba esimehe ülalpool nimetatud meeskoorist oli üles seadnud: üliõpilaskoori juhiks olgu muusikamees; sellel seisukohal oli ka

Eliit-meeskoori osa meie muusikaelu arenemises.

Meeskoorid on meie laulupidudel, mida võib pidada meie rahva muusikalise eneseavalduse tõusutippudeks, järjest rohkem varju jäänud. Esimene üldine Eesti laulupidu 60 a. eest tõi kokku üksi meeskoorid. Teisel laulupeol avaldasid segakoorid juba mõju. Ja mida kaugemale edasi, seda valdavamalt haarasid segakoorid oma hulga ja mitmekesidusega üldkooris kuulajate meeli. Nüüd pakuvad meeskooride eri-ettekanded küll veel huvitust oma võimaka helimõjuga, üldist elevust ei suuda nemad aga mitte enam sünnitada võrreldes üldkooride hiiglahelilainetuse vägevusega.

Ekstlik oleks aga selle järele otsustada meeskoori tähtsuse ja osa üle iseenesest. Laulupidude olud on erilised. Lahtisel laululaval võib õiget mõju ilmutada alles hiiglakoor, kuhu on liitunud mees- kui ka segakoorid ühise tervikuna. Kuulajaid haa-

rab loomulikult just hulga- ehk massi-mõju, — helide kui ka välise ilme poolest. Segakooride pildi- ja värvirikkus aitab tähtsalt kaasa vaimustatud meeleolu loomiseks. Meeskoorid ei saaks sellele vastu, isegi kui nende arv väga suur oleks.

Meeskoori kvaliteete tuleb aga hinnata iseseisvalt, ilma et ainuüksi laulupidude erilisi olusid aluseks võetaks.

Meie muusikalises arenemises on just meeskoorilaul suurt mõjutust ilmutanud.

Vanemad inimesed mäletavad vististi veel elavalt, missugust vaimustust kutsus esile omal ajal Kanepi meeskoor Erlemanni juhatusel. Hilisemal aastail sünnitas laialist huvi laulu vastu oma ringreisidel Kalevala doppelmeeskvar-tett ja Eesti Üliõpilaste Seltsi doppelkvartett, kus Samuel Lindpere juhatusel kaasa laulsid Peeter Pöld, Ju-

han Köpp, Ants Simm, Arnold Laur ja teised, keda võeti iga kord vastu vaimustusega ülikoolilinnas kui ka laulurännakutel.

Viimastel aegadel on Tallinna meeskoor K. Türrpu ja A. Topmani juhatusel oma vägeva peenendatud lauluga kuulajaid igal puhul võitnud kodus, kui ka väljas.

Meie paremate meeskooride aulikumaid helitraditsioone, eriti muusikalise tõlgitsemise ja helikultuuri poolest on suure innuga edasi viinud Akadeemiline Meeskoor L. Neumani juhatusel.

See on eliit-meeskoor, kes peab meil aitama laulukultuuri süvendada ja tõsta oma häälekultuuri ja muusikalise eruditsiooni teel.

Akadeemiline Meeskoor peab teed näitama edasi ja ülespoole, kuhu võiksid teised vaimustatult järele tungida!

8. III 1929.

Jaan Tõnisson.

uus segakoor. Kui 1924 a. Tartu tagasi tulim, siis selgus ka, kui õnnelik Aaviku valik olnud: koor oli Tartu parimaks segakooriks saanud, kuigi ma rekordspordi ajajärgul muusika alal võrdlusi ei armasta, sest muusikat harrastatakse muusika sisu ja ilu pärast muusika tarvidusel, mitte aga seks, et esimesel kohal olla. Kuid meil on siin tarvis seda alla kriipsutada, sest et meil veel tänini maksab eelarvamine, et üliõpilastega kui „liikuva elemendiga“ mitte hästi laulda ei saa. Tõsi, raskem on töötada, kuid hästi võib laulda. Sama aasta kevadel sai nende ridade kirjutaja mõne Tartu koori poolt ettepaneku tulla tema koorijuhiks. Tulid ka meesüliõpilased. Tarvis oli enne tutvuda meie laulukooride olukorraga, et teada, mis sihis nüüd edasi töötada tuleks.

Ja sääl selgus: ilma vähekese teadlikuma häälekultuurita ei maksa tööd alustadagi. Selles veendusin seda enam, mida rohkem oli võimalus tähele panna, mis karuteenet oli Aavikule teinud üliõpilassegakoori „hääleseadja“, Venemaalt emigreerinud arst, kellel aga hääleseades väga õnnetu käsi, õigemini kõrv oli olnud. Aavik oleks kindlasti veel suuremaid tagajärgi saavutanud, kui seda hääleseadjat tal mitte ei oleks olnud.

Tolleaegsed segakoorilauljad mäletavad vast ise, kui neile meelde tuletada paar nähtust: sopranis paistsid välja mõned ilusad hääled, kuid veel rohkem oma suure tremolo, võibseva häälega.

Laulus „Seitse sammeldanud sängi“ tuli juhil eriti tenorite vajumise vastu võidelda. Sääl ei aidanud koorijuhil hää kõrv

mitte midagi enam, kui hääle „kool“ oli tremoleerimiseks oma osa tööd teinud ja tenorid sellise „hääleseade“ tagajärjel, kus nad eriti registreeritud vahetuskohtil hoopis valesti häält sünnitasid, vajuma pidid.

Ja nii tundus tol korral, et kui tahame oma koorilaulu tasapinda sammu edasi viia — siis põhiluua tuleb häälekultuuri abil. Täna võin tunnustada, et oma töö algul, kui hakkasin praegust Akadeemilist Meeskoori juhutama aastal 1924, sugugi kindel ei olnud, mis sellest välja tuleb.

Kuigi hääleharjutuste tarvidust juba varem mitmed meie parimad koorilaulutundjad A. Lättega eesotsas tarvilikuks olid tunnistanud, mitte ainult sõnas, vaid ka teos, tuli nüüd ometi teise süsteemiga töötama hakata, mis esimesel pilgul

koorilauljatelt kergesti huvi ja püsivuse enne ära võtta, kui tagajärjed nähtavale tulevad. Ja et see kartus mitte päris põhjendama ei olnud, näitavad arvud: 40 mehest, kes hääleharjutusi algasid, jäid püsima esimese kontserdini ainult 26 meest ehk 65%. Teised väsisid, enne kui esimese peatuseni jõudsimeni.

Ja vist rääkis siin ikka kogenud koorijuhi instinkt ja koorilauljate psühholoogia tundmine, kui A. Topman, kes enne esimest esinemist kuuldes üht Akadeemilise Meeskoori proovi, pööras lauljate poole paari sõnaga, nende hulgas järgmistega: ainult mitte väsida, minu härrad, mitte väsida.

Ja millest siis õieti väsida? Meestel tuli alguses ainult kaks

korda nädalas — $á\frac{1}{2}$ tundi kokkult. Pärast 2 korda nädalas á 2 tundi, kontsertide eel küll 3 korda. Kuid meie inimesed, eriti ka osa meie üliõpilasi, ei ole harjunud veel süstemaatilist tööd tegema. Kui sügavasti annab see ennast tunda, kui võrdleme, kuidas Lääne-Euroopas tõesti tööd tehakse. Meis on aga veel palju ühelt poolt pärandatud seda endist vene „geniaalsust“, mis arvab, et „talent“ on see, kes tööd ei tee; teiselt poolt on osa üliõpilasi meil vana Balti härrasmeeste aegade hüpnosi all, mis seda mõttetum meile, et n e m a d, saksad seda osa etendades, tihti selle rahva üle ülbelt hirvitasid, kelle liikmed meie oleme, nii et siin endiste Balti sakste järeleaimamine rohkem kui

kurb on. Ja notabene: endiste. Praegu võib Balti saksa üliõpilane ju omas konvendi korteris pühallikkusega vanadest traditsioonidest kinni pidades, kuid elus eneses on tema uue ajaga rohkem arvestama hakanud, on lihtsaks meheks, üliõpilaseks muutunud, kes tööd teeb, et end eluks tugeva, tubli mehena ette valmistada. Kuna meil selle vastu, osa üliõpilasi mingisugust parvenue, tõusikute avangardi kipub moodustama.

Seega muidugi suur pinnapealus, mõttetu olek ja mõttelagedus osa praeguses üliõpilaskonnas. Kõik see oli teada üliõpilaskoori uuele alusele rajades, mis nõudis, kui ta korda pidi minema, mitte ainult hääli, vaid iseloomi ja noori paleustega. (Järg lk. 44).

Muusikaõpetuse areng ja seisukord meie ylikooli juures.

Kui eesolevad read ei anna ylvaaudet ajast enne Akadeemilise Meeskoori asutamist, siis on see tingit mitmest põhjusest. Kõigepäält puuduvad meil praegu selle varema aja kohta täpsemad andmed. Teiseks tahab käesolev kirjutis käsitleda kysimusi ikkagi suuremal määral hilisema seisukorra ja muidugi osalt ka Akadeemilise Meeskoori vaatekohadelt.

1924. a. sygisel Yliõpilaste Meestekooriga likvideerimisega ja Akadeemilise Meeskooriga asutamisega kujunes seisukord sellaseks, et toetust sai omaette palvete põhjal ylikoolilt niihästi Akad. Meeskooriga kui ka Yliõpilaskonna M. S. Segakooriga. Hiljem tuli neile kooridele juure veel Akadeemiline Naiskoor, kes kahe teise koori eeskujul omale toetisi hakkas nõudma ylikoolilt.

1927/8. õppeaastal tuli yliõpilasprorektori ja rektori poolt esile arvamusi, et senine kooride toetamisviis on Ylikooli Valitsuse seisukohalt ebakohane. Väideti, et kulud tõusevad liiga suureks, koorid kulutavad liiga palju, võib veel juuregi tekkida mõni koor. Tookordne rektor prof. Koppel avaldas arvamist, et senine koo-

ride korraldus tuleks ymber moodustada, luua kooridele yhine juhatus või keskkoh. Kuid ikka rõhutati kõigepäält neid suuri kulusid, mis koorid ylikoolile toovad.

Mitmesuguste kaalumiste ja arvamiste järele jõudiski siis Ylikooli Valitsus otsusele kooride yldkorraldust ja kulude fikseerimist ylikooli kätte võtta. Asuteti filosoofia teaduskonna juure muusikaõpetaja koht. Muusikaõpetaja ylesandeks pidi olema 12-nest nädalatunnist pidada loenguid ja juhatada akadeemilisi koore ning orkestrit. Neis piires oli nähtavasti muusikaõpetajal vabadus õpetust oma arvamise järele korraldada. Nii väideti dekaani poolt, et Akadeemilist Naiskooriga valit muusikaõpetaja juhatama ei hakka, sest naiskooriga suhtes oldavat säälpool yldse eitaval seisukohal. Akad. Meeskooriga ja Yliõpilask. M. S. Segakooriga kohta pandi aga 1928. a. sygisel välja teadaanne, et mainit kooride senised liikmed registreerigu end ylikooli muusikaõpetaja juhatuse alla. Enamus Y. M. S. Segakooriga registreeriski end oma senise juhi A. Karaffini juhatusse, kes valiti 1928. a. kevadel muusikaõpetaja kohale

kaheks aastaks ja keda koor isegi kategooriliselt oli soovind, esitades filosoofia teaduskonnale vastava märgukirja. Akad. Meeskooriga omalt poolt ei pidanud syndsaks oma juhi läbiviimiseks kandideerimise ja valimise ajal väiksematki samuti astuda. Samuti on teiselt poolt väidet, et osa Y. M. S. Segakooriga märgukirja esitamisega nõus pole olnud; ei ole sellest teadnudki.

Akadeemilisest Meeskooriga ei läinud aga ykksi liige muusikaõpetaja kutsel end tema juure registreerima. Seisukord oli hoopis selgitamata: kuna seni koorid ise omale juhid valisid, näis nyud valimine ylikooli filosoofia teaduskonna kätte minevat. Läbi-rääkimiste järele rektoriga, teaduskonna dekaani ja muusikaõpetajaga selgus, et on kyll valit muusikaõpetaja, kuid ei olnud selgitet see, millistele alustele rajatakse kooride edukas töö. Koorid sattusid viletsamasse olukorda; mitte rahaliselt, vaid võimetelt. Sest selgus nimelt, et muusikaõpetaja ei saa korraldada kooridele hääleharjutusi. Häälekultuur koorides pidi kannatama. Kutsuti koorid vaid kokku laulma; ent kuidas lauldi, sellest ei võinud

palju juttu teha. Vähemalt esialgu, s. o. sygiseseks semestriks pidi hääleharjutused koorides hoopis ära jääma.

Akadeemiline Meeskoor tahtis aga jääda senistele alustele, töötamisviisile, mis pandiks olnud koori edule. Katkestati laul, peeti semestri jooksul 6 koori yldkoosolekut ja juba esimesel neist keel-

duti minemast muusikaõpetaja juhatusse alla. Ei tahet loobuda häälekultuurist, ei ka juhust, kes yhendab endas nii lauluõpetaja kui ka dirigendi võimed, ja vaid sel teel võib edukalt koori juhatada.

Oma 25-da sept. yldkoosolekul otsustas Akad. Meeskoor esitada Ylikooli Valitsusele alltoodud kirja:

„Akad. Meeskooril on au pöörduda Teie poole alljärgneva.

Teatavasti asutati Tartu Ylikooli Filosoofia teaduskonna juure muusikaõpetaja koht. Akad. Meeskoor oma 19-da ja 23-da skp. yldkoosolekuil harutades ylikooli muusikaõpetaja valimisega tekkind uut seisukorda yliõpilaskooride

Akadeemiline Meeskoor, Tallinnas 6. IV 1927.

elus ja tegevuses, võttis yhel häälel vastu järgmised otsused:

1) mitte astuda ylikooli muusikaõpetaja juhatusse alla;

2) paluda oma juhatajaks edasi hra L. Neuman;

3) rahul olla vaid sellase koorijuhiga, kes ei oleks ainult tunnustet dirigent, vaid omaks yhtlasi ka laulja (laulupedagoogi) erihariduse; tunneks sellega hääleharvitamiskunsti ja säädusi;

4) paluda sellepärast Ylikooli Valitsust, et võimaldetaks töötada ylikooli juures muusika alal kahel õpetajal, kellest üks oleks teoreetik ja yhtlasi ka tegelik koorijuht, kuna teine oleks eriharidusega laulja — laulupedagoog, yhtlasi samuti tegelik koorijuht. Yks õpetaja ei suuda selle tööga valmis saada.

Akadeemiline Meeskoor on neile otsustele tulnud järgmistel motiividel.

Koor oma asutamisest saadik (1924) on pöörand erilist tähelepanu koorilaulu puht vokaalosele — hääleharvitamisele ja tarvitamisele; veel rohkemgi, see on olnud temale endastmõistetavaks nõudeks.

Koori asutamisel kutsuti juhiks hra L. Neuman just sellepärast, et temas on yhendet niihästi laulja (laulupedagoogi) kui ka koorijuhi võimed. Juhataja, kes neile eeldustele ei vasta, ei saa juhatada Akad. Meeskoori, ilma et selle võimiste langus oleks paratamatu.

Nelja-aastase töö järele on koor omandanud kodumaa muusikaelus erilise seisukoha just nende omanduste tõttu, ja on tuntud ning eriharidusega muusikameeste (na-

gu: A. Läte, A. Lemba, Th. Lemba, H. Andraae, prof. Klemetti, Helsinki, Ungari jt.) sulest ainult kiitvate avalikkude arvustuste osaliseks saanud.

Koor oma ringreisidega kodumaa linnades ja maakohtades on suurt tööd teinud laulukultuuri tõstmisel. Ta kutsuti veel möödunud suvel yldlaulupeole kontserdiga esinema, et lauljaile ja koorijuhitidele pakkuda eeskujulikku koorilaulu.

Kahtlemata on häälesäädmine laulmiseks kui ka häälekultuuri tõstmiseks yheks päämiseks nõudeks, millela pole võimalik kunstiväärtuslik koorilaul.

Kuna häälekultuuri tähtsuse hindamine on meie laiemas ringides alles lapsekingades, siis pöördus Akad. Meeskoor oma juhi

poole, et tema esineks ajakirjanduses ses kysimuses pikemate seletistega.

Otsustest on koor teatand oma koorijuht hra L. Neumanile ja — niipalju kui see ylikooli muusikaõpetajat puutub — hra Karrafinile.

Akadeemiline Meeskoor loodab, et Ylikooli Valitsus aitab leida võimalusi luua psühholoogiline ja moraalne kui ka aineline olukord, millises oleks võimalik koori edasitöötamine.

Hiljem Yliõpilaskonna M. S. Segakoor esitas ylikoolile soovivalduse, et võimaldataks talle summased häälesaadja palkamiseks.

Filosoofia teaduskond kaalus neid esitisi mõnda aega ja jõudis 1929. a. alul otsusele, et ei ole võimalik asutada teist muusikaõpetaja kohta. Teaduskonna dekaaniga kõneldes näis üksvahe võimalik olevat see, et asjaasutet muusikaõpetaja koha kaudu saaks Akad. Meeskoor enesele teatava summa tegutsemiseks. Räägiti 50-nest tuhandest semestris. Ent hiljem kukutati seegi mõte tyhja, ja Akad. Meeskoori soovidele vastati ylikooli poolt sellega kogu ulatuses eitavalt.

Yliõpilaskonna M. S. Segakoori palvele tuldi vastu: võeti koorile ametisse häälesaadja.

Akadeemilise Meeskoorile ei jäänud muud yle, kui hakata jällegi otsima uusi võimalusi oma põhimõtete kaitsmiseks ja maksmapanemiseks. Kuna Ylikooli n. ö. ametlikule koorile oli juht ja häälesaadja kindlustet, siis asetati säältpoolt Akad. Meeskoor niihästi moraalselt kui ka majanduslikult allasurut olukorda. Koori eemalejäämisega ylikooli muusikaõpetaja alt ei olnud talle ylikooli rahalist toetust lootagi. Moraalselt katsusidki mõned Ylikooli Valitsuse liikmed koori toetada, kuid tegelikult tuli ikka arvestada koori majanduslikust toetamises ylikooli eitava seisukohaga.

Akadeemilise Meeskoori ringkondadele oli selge, et muusikaõpetaja koha asutamisega sel kujul kooride olukord halvenes, langes nende võimete tasapind. Prorektor väitis uue korralduse paremuse olevat ylikooli kulude vähenemises. Filosoofia teadusk. dekaan kinnitas, et Ylikooli Valitsus on tahtnud mitte niivõrt kulusid kokku hoida kui muusika- ja lauluharrastust ylikooli juures

otstarbekohasemalt korraldada. Ent neid mõlemaid väiteid on raske kaitsta. Sest vaevalt vähenesid summad, mis kulutati seni kolmele koorile; need kulud näitasid ehk pigemini tõusu. Rääkimata orkestri — ja muist kulddest tõuseb yksi praegune muusikaõpetajate palk aastas kõrgemale, kui Akad. Meeskoor kogu oma 4-aastase tegevuse vältel on toetisi saanud (313.000), ja tõuseb samuti märksa kõrgemale sellest summast, mis varem kõik kolm koori said yhes aastas kokku. Siinkohal olgu tähendatud, et Akad. Meeskoori juhataja tasu semestris kõikus 18—66 tuhande vahel, sellejärele mitu tundi juhataja koori päale kulutas.

Mis aga puutub dekaani avaldet otstarbekohasuse väitesse, siis peab kysima: milles avaldus see otstarbekohasus? Kas selles, et kooride võimete tasapind otsekohe ja edaspidigi järjekindlalt langes, või tuleb otstarbekohasuseks arvata seda, et seni kolmele koorile kulutat summad kasutati vaid yhele koorile ja orkestrile, ning veel märksa suuremal määralgi.

Kysimuse kohta ilmus ka aja-

Mälestusi.

See oli ühel talvepoolsel sügisõhtul 1925. Me harjutasime tol õhtul Kroonuaia tänaval, I algkooli saalis. Harjutus oli lõppenud; olime külma ruumi pärast pallitutes ja harjutusele järgnesid mingisugused läbirääkimised. Seal tõusis üles ksv. Teever ja kuulutas oma basso profundoga, nagu mingisugust kindlat otsust, mille juures kellelgi enam kahilust ei tohi olla ega ka koorijuhil sõnagi kaasa rääkida: meil tuleb kevadel Ungari sõita — vastukülaskäigule ungari üliõpilaskoorile. Ma pean tunnistama: kohkusin seesmiselt, kuid ei tohtinud väliselt seda näidata. Kaks mõtet lendasid äkki läbi pea: 1) poisid on hullud oma hulljulguses, 2) siiski takistada neid ses kavatsuses praegu veel ei tohi. Pean nüüd tunnistama, et siin ei olnud mitte nii palju hulljulgust kaasvõitlejate seas, kui mingisugune ettevoollikkuse puudus minu pool. Olen alati elus suur „vanas

pesas“ istuja, kuigi küllalt ilmas rännanud, kuid ikka ja igakord on mul raske sealt lahkuda, kuhu olen kord oma juuri istutanud. Ja minust ei oleks iialgi Ak. Meeskoori Ungarisse viijat saanud, kui mehed mind ei oleks viinud — siin on nemad juhataja osa täitnud. Peapiduriks oli aga: kas tohime meie minna, kas on meie võimene selle kohane. Ma ei olnud ise Ungari noori kuulnud, teadsin aga, et lõunamaalastel on ilusad hääled, eriti kõlavad tenorid. Soomlasi olin H. Klemetti juhatusel kuulnud — laulsid eeskujulikult, kantud mitte ükski lauluarmastusest, vaid suurest rahvus- ja kohusetundest: oma maa ja rahva vastu, kelle eest olid väljas.

Tõsi, meie esimene tuleproov oli seljataga, arvustus ei olnud mitte ükski parem, kui koori asutamisel unistadagi julgesin, veel rohkem, H. Andrae oli isegi meile ette kuulutanud kui misjoni, mida nüüd mehed teostada tahtsid: kanda eesti laulu vana kultuurrahva juurde, vana muusikarahva,

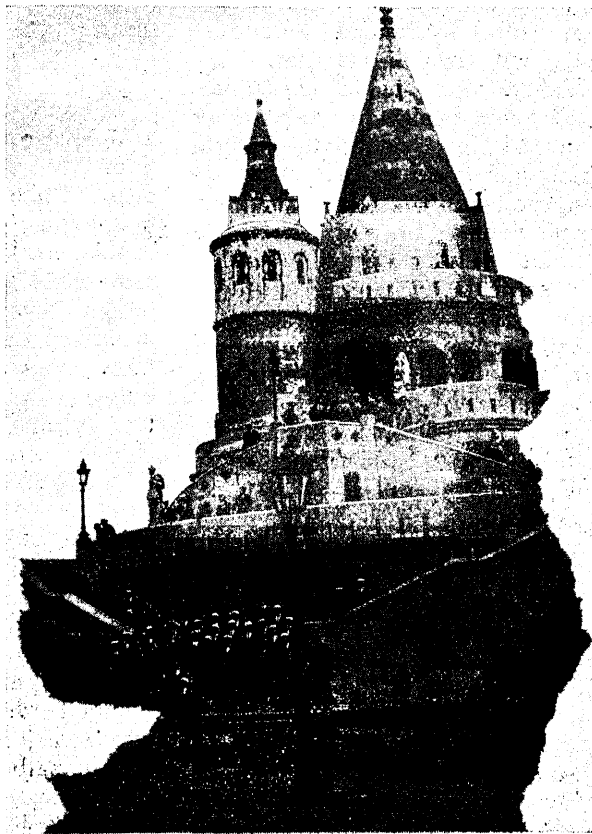
vana muusika kultuuriga rahva juurde.

Vastustus paistis liiga suur olevat — mitte enese ega koori pärast — kuid teadsin, et seal otsustatakse meie laulu järele eesti laulu üle, seal otsustatakse meie esinemise järele eestlaste esinemise üle.

Kuid mehed tormasid otse fanaafilises tempos sihile ligemale. Pidime kevadel 1926 juba Ungarisse minema — lahke kutse ühes detailkorraldustega oli käes.

Kevadel tegime Tartus enne kontserdi, millele vaatasin kui Ungari reisi peaproovile. Meie ettevõtte oli ka laialisemalt teada. Arvustus oli jälle hea, osalt isegi parem esimesest, kuid ise ei olnud mitmega veel rahul. Nüüd oli tarvis veel kas või paariks kuuks Ungari sõitu edasi lükata, et veel kibedasa tempos tõõd teha. Ja pean tunnistama: mehed tegid tõõd kui mehed kunagi. Ükski liisoharjutus, ükski hääleharjutus ei annud tunda, et seisime eksamite hooajal, maikuul.

Akadeemiline Meesk. Budapestis 1926. a. suvel. Halászbastya (kaluri basfioon).

Seal tuli enne sõitu hoop koorile : ksv. Samariüitel, koori parimaid basse ja oma eeskujuliku hoole ja korralikusega üldiselt armastatud kaasvõitleja — oli tüüfusse jäänud. Ja otse enne sõitu uus surprise — koori teine tüse bass A. Teever oli endale juukselõikaja juures mingisuguse, iseeneest süütu, kuid rumala haiguse toonud, mis terve näo ja kaela hirmsasti ära moonutas. Kuid kui temal, kui küsimuse ülestõstjal, oleks julgust olnud siin ära jääda, siis oleks ta käsi vist halvasti käinud. Nüüd aga nägi see ainult välja, nagu oleks ta käsi halvasti käinud, õigemini : kuskil kõrtsis hirmsasti kolki saanud — nii kinni seotud ja ära mässitud olid pea ja nägu, kui mai lõpul 1926 teele asusime oma Ungari kontsertreisile, lootuses, et Ungari jõudes patsiendi atribuudid ära mähkida võib. Meestel tuju hea jalaulud peas selged, inclusive Ungari hümn ungari keeles. Kui raudteejaamas kogusime, siis ei aivanud meestest vlist keegi, et mina päris kerge

südamega ka siis veel eele ei asunud.

Meie tolleaegne rektor prof. Koppel, kes raudteejaamas oli oma õde prl. Paula Koppelit saatmas, kes ühes meiega teekonna lõunamaale algas, märkas vist minu natuke tõsist nägu, kui hakkas rääkima sellest, et tema saadab hea tundega meie mehi teele, kindel olles, et meie mehed endid ka hästi ülal peavad.

„Millest Teie, härra Rektor, seda järeldate, kui tohin küsida?“

„Kui mehed on ennast avaldanud distiplineerituna laulus, siison nemad juba harjunud seda avaldama ka distiplineeritud inimestena.“

Üksikute sõnade eest ma ei vastuta, kuid hra. Rektori vastuse mõte oli niisugune. See oli niisama selge ja julgustav, kui tolkorral, kui me Saksa okupatsiooni vägede sissetuleku päeva õhtul millegi pärast Tartu Raekojas õhtul koos istusime, väike salk inimesi, nende hulgas prof. Koppel, L. Olesk ja veel teised.

Seal kuulsin prof. Koppeli arva-

kirjanduses paar artiklit. Neist üks „Postimehes“ nr. 286 (20. X 28.) päälkirja all „Ylikooli muusikaõpetus segateedel“ ja teine poolteist kuud hiljem 332 (5. XII 28.) meie vanema muusikamehe A. Läte poolt päälkirjaga „Muusika meie ylikoolis“. Neile artiklikele ei reageerit nähtavasti mitte millegagi.

Esimeses artiklis tähendeti sellele ummikule, mis tekkind muusikaõpetaja valimisega : kolme koori asemel jäi töötama vaid üks. Juhtiti tähelepanu neile suuremaile nõudeile häälekultuuri jne. alal, mis peaksid akadeemilistele kooridele jendastmõistetavad olema.

A. Läte oma artiklis märkis sellele tähelepanu, mis saksaegne Ylikool muusikale pühendas. Ylikooli juures olid muusikadirektoreiks laialdase kuulsusega muusikamehed, nagu Heinr. Zöllner ja dr. Hans Harthan. Samuti juhtis A. Läte tähelepanu häälekultuurile koorides ; tähendas neile tagajärgedele, mis saavutand Akad. Meeskoor oma systemaatilise kooriliikmete häälte kultiveerimisega ja tööga. Samuti arvas meie vanem helilooja ja koorijuht, et ylikooli juures peaks töötama kaks

mist ühe ja teise asja kohta praeguse situatsiooni puhul. Üks tema vastus on täna veel selgesti meeles tolkorral paljude juures kahtleva küsimuse kohta, kas mõistaksime meie iseseisvuse puhul ka oma riiki juhtida. Ja seal ütles H. Koppel niisama rahuliku kui iseenastmõistetava kindlusega : „Ma arvan küll ; kui meie oleme oma organiseerimistalenti näidanud nii palju olles ühiskondlikes organisatsioonides, siis mõistame neid kogemusi ka meie riigi loomises ja valitsemises ära kasutada.“

Nii rahustavalt-kindlalt kui tolkorral Tartu Raekojas niisama rahustavalt-kindlalt mõjusid ta sõnad ka seitse aastat hiljem Tartu vaksalis, kui ta Iseseisva Eesti ülikooli üliõpilastele kui Iseseisva Eesti esimene ülikooli rektor võis teele saata iseseisva hõimurahva juurde.

Kuid siiski : ikka veel oli pealtnäha päris naljakas põhjus, mis mind veel natuke murega täitis : kontsert oli juunikuul, ja ma olen ise tunda

tysedat musikameest. Akad. koorid ei või katsejäneesteks olla.

Kui Akad. Meeskoor juba algusest päle sel seisukohal oli, et üks õpetaja 12-ne nädalatunni juures valmis ei saa ylikooli muusikaõpetusega, siis juhtis ka A. Läte tähelepanu sellele, et ylikooli juures peaks õpetust andma muusikas kaks tublit õppejõudu. Kuid olgu kuidas tahes, lõpuks ligineid ka filosoofia teaduskonna seiskohad eelmainituile: kooridele valiti õpetajaks, olgugi ajutiseks, muusikakooli õpilane, kes oma hääle koolitamise kõrval pidi koolitama yliõpilaste-koorilauljate hääli.

Kui arvesse võtta seda, et usu-teaduskonnas peab loenguid ja korraldab praktilisi harjutusi vaimuliku muusika alal prof. Topman, siis võib konstateerida, et praegu ylikoolil muusika alal 3 õpetajat ametis on.¹⁾ Kuigi Akad. Meeskoor vaid kaht soovis ja Ylikool ise vaid yht oleks tahtnud näha.

Sellega oli olukord niivõrt selge, et Akadeemilisel Meeskooril tuli kysida: kas likvideeruda või töötada edasi igasuguse toetuseta ylikoolilt. Oli käidud olukorra

1) Ak. Meeskoori juhataja mitte kaasa arvatud.

selgitamise otstarbel palju kordi lugupeet rektori ja prorektori tylitamas, katsuti fil. teadusk. dekaani jutul kysimusele lahendust leida, ent seda ei saavutat.

Taheti veel teada saada ylikoolist eemal seisvate ringkondade arvamusi ning seisukohti. Kõige-päält käis koori esitaja meie vanema seltskonnategelase toimetaja Jaan Tõnissoni jutul. Sel jutuajamisel selgus lugupeet toimetaja selge ja häätahtlik seisukoht koori suhtes. Samuti selgus, et Akadeemilise Meeskoori likvideerumist ei või mingil tingimusel lubada, vaid koor peab kindlasti oma senises suunas edasi töötama ja võib kindlale seltskonna toetusse lootma jääda.

Arvestades niihästi koori enese kindla seisukohaga kui ka kaaluvamate haridus- ja kultuurtegelaste selgesti avaldet poolehoiuga, asus Akadeemiline Meeskoor jälle tööle. Selleks tulevad tal uued töötamisalused luua, sest koorile pole praegu ylikoolilt mingit toetust loota.

Arvatavasti ei leia koori muusikaline tegevus pärast möödunud semestri seisakut enam mingisuguseid takistusi, kuna Akadeemi-

line Meeskoor jätkab praegu parimas meeoleolus oma tööd ning usub parimat edu omale jätkuvat tulevikukski.

*

Ylikooli muusikaõpetaja koha asutamise puhul tuleb Akad. Meeskoor tahes või tahtmata kysimuste ette, millele on olnud raske vastust leida.

Kas on katsut selle õppekoha asutamisel ka vastavate asjatundjatega kysimust mitmekylgsest kaaluda? Laiem asjatundjate ringkond annab loomulikult mitmekylgsema otsuse, olgugi kas sellega tuleb alati arvestada või mitte. Kuidas seletada seda, et ei ole räägitudki, sest kysimusest meie vanema helimeistri ja koorijuhi A. Lätega; samuti L. Neumaniga, keda Lauljate Liit möödunud laulupeo yldjuhiks kutsumisega on hinnand yheks paremaks meie koorijuhtidest? Kas ei peaks ka muusikaõpetajate suhtes maksvad olema teadusliku kvalifikatsiooni, kypse asjatundja jne. nõuded? Muidu näib see koht olevat määrat õpilastele praktiseerimiseks. Ent ylikooli muusikaelu kannatab.

J. A.

saanud lõunas selle kuu hirmsat, roiduvat ja väsitavat kuumust. Kui peale väsitava sõidu ja mitmepäevalise kolamise Viinis veel lõunamaa kuumus meid karistama tuleb — siis on küsitav, kuidas me laulda suudame.

Kuid 5. juunil laulsime Budapesti muusika ülikooli saalis. Ilmastik oli Põhjamaa poegade vastu olnud armuline ja mehed ise seisid kui palavad kaljud oma asja ees: nii laulmas ei olnud ma neid varem veel kuulnud. Ja kui tulid lõpposas — eesti rahvusliku helidega Mart Saare miniatüürid, siis nägime temperamenti kuulajaskonnas lahti pääsevat, mida varem me ei olnud omis kontsertides tunnud. Mida muusikaalselt huvitavam pala, seda suurem oli vastukaja all Ungari muusika akadeemia saali kuulajaskonnas. Et meie eesti rahvuslik muusika tõsiselt meeldis, tõendas juba see, et veel mitu kuud

peale meie kontserdi meile surprise'i valmistasid, saates trükitud ungari keeles 4 pala Eesti Akadeemilise Meeskoori repertuaarist — kõik Mart Saare eesti rahvusliku ilmega laulud.

Ja kuidas meie mehed endid Ungari veinide hällimaal tundsid olevat? Toileagne haridusminister Lattik avaldas mulle paar aastat hiljem midagi, millega ma loodetavasti mitte riigisaladuse välja ei anna, ega praeguse välisministrile diplomaatilisi sekeldusi ei too, kui meie omavahelise jutuajamise vagunis välja lobisen: „Kas poisid ka joonud olid seal Ungaris?“ küsinud resolnuut häälega Riigivanem valitsuse koosolekul, kus haridusminister A. M. Ungari sõidust saadiku andmete põhjal seletusi annud. „Jah, vett“ vastanud haridusminister. Noh vormilikult liialdas vist minister natuke, aga sisuliselt oli tal õigus

Vähemalt Péscis juhtus minu enesega järgmine lugu: olime kontserdi päeval lõunaks kutsutud meie tolaeagse Ungari konsuli vanemate juurde, kellel oli ilus viinaaed. Siis oli juba õige palav päev ja vesi selle tõttu veevärgis vähenenud. Mulle pakuti korduvalt veini, mida ma aga tänuga tagasi lükkasin.

Kui siis vanaproua sisse tuli ja ütles, veevärgis olevat vesi päris otsa lõppenud, siis näitas vana peremees, kes vast ka natuke puudutatud oli, et ma tema veini ei olnud joonud, kuid ikkagi sädeleva huumoriga oma iseguse aktsendiga saksa keeles, minu peale näidates: „der hot ja dass Wosser ausgetrunkn.“ Nii oli Jaan Lattikul ikkagi sulaõigus oma ametlikus aruandes Akadeemilise Meeskoori Ungarireisu kohta!

L. N.

Üliõpilaskonna Esinduse valimised on 16., 17. ja 18. märtsil

«Dziesmuvara» kontsert.

On hää, kui inimene viisakas on ja suudab olla, aga on mõnikord veel parem, kui ta seda mitte ei tarvitse olla. Seepärast allpool mitte ühtegi konventsionaalset viisakust, ka mitte mingit kõrvalmõju hea naaberlikkude tunnete ega rahvuspoliitiliste kaaluluste poolt, vaid otseteed Latvia „Dziesmuvara“ kontserdi muusikalisele hindamisele. Kõigepealt: eksivad need, kes ütlevad, üliõpilastega, kui alaliselt vahelduva elemen-

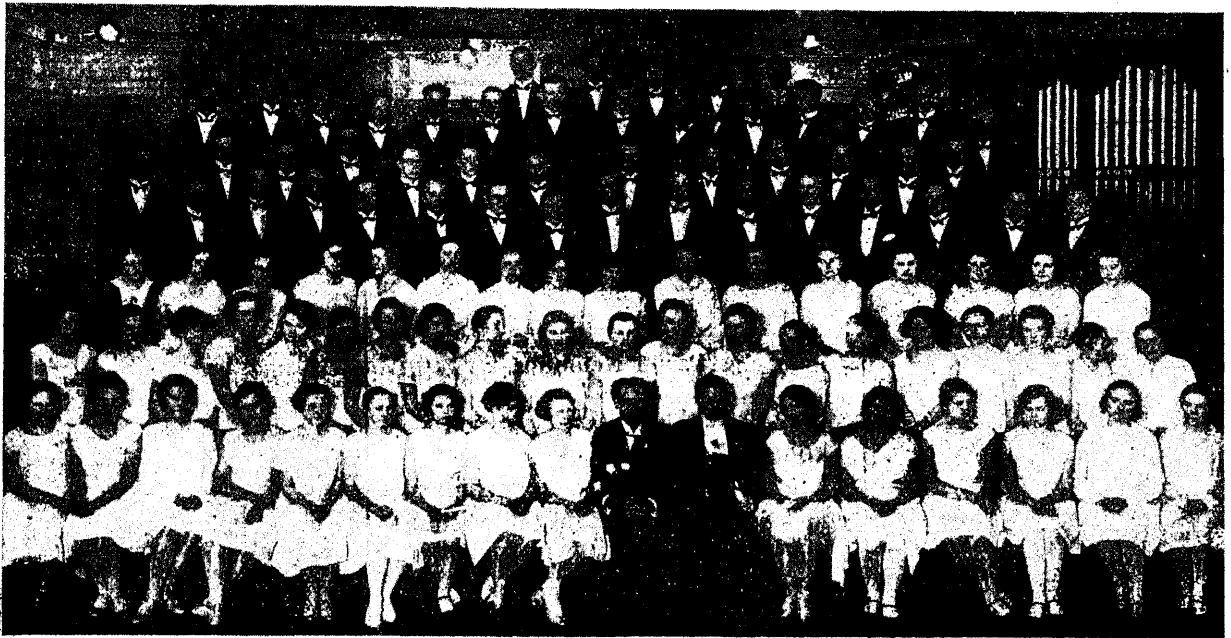
diga ei võidavat head koorilaulu pakkuda.

On vist vähe vanu, tüvedega ja kändudega koore, kes noortest võsudest koosnevat „Dziesmuvara“ ei peaks endale eeskujuks võtma!

Asume koori häälematerjali juurde. Suur koor omab sopranite hulgas väga ilusaid hääli, samuti alte. Ka praegu öeldud ei olnud viisakus daamide vastu, vaid sulatõde, kui nüüd meeste vastu natuke kitsim peab

olema kiituse suhtes. Terve rida kindlaid, vaimustatud lauljaid tenorite hulgas, kuid üldine pilt samasugune, mis meilgi: vähe tenoreid painduva, heliseva ja heleda tenori lämbriaga, nii et peame ka baritonaalseid tenoreid oma kooridesse võtma. Bassid — tugev ja kindlameelne salk, kuid ka siin enamus, kõrgematel, kui oma sügavusega imponeerivatel bassidel.

Et koorilauljate hulgas ettevõetud häälekultuur rohkem resultaati nais-

Läti koor «Dziesmuvara».

kui meeshääle hulgas on avaldanud, on päris loomulik nähtus: naishääl on looduse poolt painduvam ja kiiremini vastuvõttav hääleseade tagajärgedele, ühtlasi rutemini siin jälgi jättes. Soprani rühmas oligi hääle ilu väga tähelepanu äratav. Ja siis: kui ilusa, rikkaliku häälematerjali kõrval erilist tähelepanu enese poole tõmbab „Dziesmuvara“ lauljate vaim ja see andumine, millela selle koori suured tagajärjed otse võimatud oleksid, siis võib kokkuvõetult ütelda: selle koori lauljaskond on otse eeskujulik ja on kindel, et see koor on Latvia kultuurelus väga silmapaistev faktor. See lätlaste patrioodiline ja kultuurijaneline ja -võimeline vaim on meil tuntud; see on ühtlasi ka koori asutaja Alfred Kalnini vaim, mida oleme Tartus aastate vältusel tundma õppinud. See kõik on ühtlasi aga ka selle koori

puht-muusikalisi võimisi toetav vaim. Kuid otsustav koori muusikalisele ilmale ja praegusele tasapinnale on muidugi koori juhtija Ahbele. Tema isikus õppisime tundma suurte võimetega vokaaldirigenti ja muusikameest, kellel oma küps, väljakujunenud muusikaline ilmavaade, kes juba üksi kontserdi programmi kokkuseadega, nii põhimõtetes kui maitsetes, näitas, mis vaimu laps ta on.

Vaimule vastavad siin ka võimed — ja seepärast see silmapaistev laulunivau, mis „Dziesmuvara“ kooril on.

Eeskava valikuga näitas Ahbele kõigepealt Läti rahvusliku muusika võlvat omapära, aga ühtlasi ka Läti koori kompositsiooni ja tugevaid talente Läti komponistide hulgas.

Koorijuhina on Ahbele võimed väga silmapaistvad: kooritehnikas tundub, et seda juhivad eriti vokaaldirigendi annetega muusikamees. Olgu

nimetatud ainult, kuidas tema sopranites hääle värve käsitleb, kuidas tema nendega ka häälesünni viisidega ümber käib. Kuidas koor dünaamilisi varjundeid valdab. Kuid see kõik on juhi tehnilise talendi osa — väga silmapaistev on veel tähtsam külg: juhataja vaimline ja suggestiivne jõud.

Ja siin tungib Ahbele ikka tööde sisusse ja tema koor teab ja tunneb ikka, mida tema laulab, juhataja oma suggestiooniga toob välja ikka seda, mida tema tahab. Lühidalt: Ahbele on isik, on iseloom, millela mõjuv muusika mitte võimalik ei ole. Ja kas oli see nüüd õrn lüürika, kas oli see algjõuline, sisejõuline dramatism, või jälle mänglev huumor — ikka andis Ahbele iga palaga kindla terviku. See nõuab dirigendilt tehnilisi võimeid. Nõuab stiilitunnet, nõuab helitöö vaimu- ja tundeilmasse tungimist — seda kõike

Akadeemilise Meeskoori kontsertide solistid.

Nad on ülitähtsat osa etendanud A. M. kontsertelus. Mitte ainult, et kooriliikmed üksi pidid saama võimalusi tutvuneda häämuusikaga, vaid ka kuulajaskonnale oli tarvis pakkuda stiilset, kokkukõlastatud muusikat nii kavas, kui ettekandes. Kui enne Akadeemilise Meeskoori esimest avalikku esinemist selgus, et koori tehnika hääleharjutuste agajärjel kiiremini oli edenenud, kui alguses oletada juleti, siis

Artur Lemba.

tuli otsustada juba esimeses kontserdis vanaklassika palasid võtta, jättes neid kontserdi esimesse

Paula Neuman.

ossa ja pakkudes teises osas eesti kompositsioone.

Meie silmapaistev pianist Artur Lemba oli lahkesti valmis mängima vastavalt kontserdi üldisele eeskavale, esimeses osas klassikud (Bach, Scarlatti), teises osas eestlased (Lemba, Tobias).

Juba teisest kontserdist peale on kooril sagedaseks kaasaaitajaks

olnud lugupeetud helilooja Mart Saar.

Tema töödele oli pühendatud kevadel 1928 terve koori kontsert.

Sagedaks solistik on olnud kooril ka Paula Neuman, lauldes kontsertsaalides Schuberti ja eesti laule; kirikutes Bachi, Haydni, Händeli, Mendelssohni. Pianistidest on Erika Franz Mart Saare töödega esinenud, teises kontserdis Tartus Vanda Saarmann. Kiriku kont-

Mart Saar.

annab Ahbele kuulajaile oma koori kaudu.

Ja nii kujunes kogu õhtu haruldaseks kunstimaitsmiseks ja jättis selle teatava puhta ja lunastava tunde kuulajasse, mida ainult head kontserdid ja tõsised kunstnikud suudavad anda. „Dziesmuvara“ aga, kes töötab iseseisva üliõpilaslauluseltsina ametliku Läti ülikooli laulukoori kõrval, ja keda esimest korda Tartus kuulasime, ei ole mitte üksi tegur Läti muusika- ja kultuureluse, ta on saanud tarviduseks vaimliste huvidega Läti noorsoole. Aga ta toob ilu ja headust ka igalepoole sinna, kus ta end kuulda laseb. Palju tänu „Dziesmuvarale“ selle eest, mida ta meile pakkus!

* * *

Latvia lauljad on läinud. Nad on jätnud meisse oma kauni kunsti jäljed, mida keegi kustutada ei saa.

Suur on meie tänu, mille neile järele saadame. Aga suurem veel meie võlg nende vastu. Olete meile palju rõõmu toonud, aga, armsad Läti kaasvõitlejad, ka meile hirmsa võlakoorma jätnud. Kuidas ja millal selle tasuda suudame? Pealegi, kus Teie määrasite meile rutulise maksutähtaja, mis määrasite meile vankumata kindlana — ka võla lunastuskoha — Riia! Mis meile muud siis üle jäi, kui lahke nägu teha, nagu seda ikka võlauskuja vastu pead olema ja — tänada. Tõite — „koti täie“ nagu Eesti rahvalaul ütleb. Kui eesti meestelt lahkumisel raudteejaamas ühe ainsa eesti laulukese kuulda saite, siis kas teate, mis see pidi tähenda-

ma? See oli meie peale lasuma jääva hiigla hüpoteeegi võla esimese väikese osajupi protsendike. Aga võlglaste mure jääb ikka edasi meile: tõite meile, puhast, helisevat kuld — millal seda tasuda suudame, ja ega see kulla tasumine meie poolt mitte pleki ega tinaga ei tohi sündida!!

Noh, hakkame siis jälle peale oma igapäevast tööd ja askeldusi ja palume, et meil sagedamini oleks pühapäevi oma puhastava ja karastava tulega, nagu seekord Latvia lauljad meile töid.

Seepärast, olgu nüüd lugu Riia terminiga, kuidas ta on, aga Tartu ootab Teid pea tagasi ja annab Teile blanco vekslil välja: siis me grippi enam ei tee, vaid täidame „Vanemuise“ saali viimse võimaluseni!

L. Neuman,

serdes on pr. Sõber-Pärtel-poeg Bachi, Haydni ja Händeli aariatega esinenud.

Ühistes kontserdes, mis väljaspool koori oli korraldatud, on mitmed teised kunstnikud ja ansamblid kaastegevad olnud.

Siinkohal loeb aga koor oma kohuseks neid kunstnikke kõige soojemalt tänada, kes tema kor-

raldatud kontserdel ikka abivalmis olnud ja kontsertide kunstilise kordaminekule suuresti kaasa aidanud.

Ei tohi ka ühte külge mainimata jätta: haruldane vastutulelikkus ainelises suhtes. Siin on solistid kaugele minevaid erandid teinud, mis võimaldas meie parimaid kunstnikke võita

kaastegelasteks honoraride eest, mis märksa madalamad neist, mis samad kunstnikud muidu saavad. Ainult seepärast oligi võimalik nende solistide kaastegevus nii kodu- kui välismaal. See vastutulelikkus, mida koor solistide poolt tunda saanud, olgu veelkord kõige suurema tänuga meelde tuletatud.

Mens sana in corpore sano.

Inimesel on ihu ja hing. Ihu järele on tema maine, hinge või vaimu järele, üle-maine. Esimese asukohta teame, näeme, teise kohta mitte. Võime ainult oletada, nõnda kui arst, kes sisehaiguse asukohta ja iseloomu väliste sümptomite järele otsustab.

Kui meie maapeal peale looduse sünnitiste olemas-olevaid asju vaatleme, siis on ka kõige primitiivsemal ajal oma tegija ehk looja. Kuid päikesel, kuul ja tähtedel puudub tema. Oeldakse: „Kus ta siis on, näidake“. Vastuväitena võib öelda: „Missugune on mõistus? Ja kus ta on? Näidake!“ Aastatuhandete vältel on uuritud, aga mõistuse asukohta pole veel leitud, veel vähem seda, mis ta on.

Inimese ihu kui ka ta vaim vajavad toitu.

Missugust toitu vajab siis meie keha?

Kõik toiduained võime jagada kahte liiki: verega ja vereta ained. Nõnda ka nende sööjad: lihatarvitajad ja taimetoidu pooldajad. On mõlemate seisukohtade poolt ja vastu kirjutatud ja vaieldud. Et aga liha eeskujuliselt toidab, pole tõsi. Kui inimestel on veel vähegi tervist, siis omandavad nad seda neist lisaainetest, mida liha kõrvale süüakse.

Kui kanu või parte ainult lihaga söödetakse, siis sirutavad nad paari kuu jooksul koivad välja, ja ei tee eluga enam tegemist. Liha-ollus on iseäranis lastele kahjulik: viib neid emneaegu valmimisele.

Lihasöömine rikub kehailu ja vaimlist tööd. Paljude teiste näidete hulgast olgu siinkohal üks Tartu üliõpilaskonnast mainitud. Veneajal oli meie üliõpilaste hulgas kaunis kogu poola üliõpilasi. Nendel seas ka taimetoitlasi. Kaks nendest töötasid auhinnatööde kallal ja sõid sel ajal ainult toorest taimetoitu. Mõlemad omandasid kuldaurahad.

Teaduse kui ka kunstiilma kuulsuste hulgas on palju taimetoitlasi. Kui taimetoit alaväärtuslik, ei oleks nemad seda mitte olnud.

Teadagi, et taimetoidu söömine tervislikult veel kõike anda ei või; aga lihast loobumine avaldab juba iseloomukindlust. Kõigekülgne võimlemine, naha ravimine, aga iseäranis jooksmine on kehale tähtsamaks arenemisabinõuks. Kuid kõige suurema tähtsusega on siiski värske õhk — hapnik.

Paremaks abinõuks on kas võimlemine või mängud puhtas õhus. Et ülepingutust ei tuleks, on hea juba töö ajal paraliseerivaid abinõusid tarvitada.

Väike näide sellest.

Kui eesti seltskonnal esimene murutennise-plats omal ajal Eesti Põllumeeste Seltsi aias korraldati, võtsid mängust rohkel arvul ka üliõpilased osa. Kevadisel mänguajal oli kõikidel kibe eksamitegemine. Ühed mängisid vabadel silmapilkudel siiski edasi, teised mitte. Ja iseäraline oli see, et need, kes mängisid, ka eksamitega valmis said. Nõnda et sel-

l ajal tennisemängu isegi retseptina eksamiõendamiseks soovitati.

Head vaheldust pakuvad peaga töötajatele kunstid — nendest esimeses joones muusika. Muusika intellektuaalne mõjutus on suur. Mitte vähema tähtsusega ei ole ka ta eetiline külg. Füüsilises mõttes aga viib laul kopsu sellega ühes ka südame suuremasse tegevusse. Loob selle läbi tsirkulatsiooni ja annab harastajale mõnutunde. Ka kuulajad saavad sellest mõnutundest kaudsel teel osa. Kuulajad esitavad siin antenni osa. Mida paremad paraadid saatejaamal ja mida väärtuslikuma materjaliga raadiojaam varustatud, seda puhtamaid laineid võib antenn vastu võtta. Mis muusikasse puutub, siis peab küll ütlemä, et sellel alal on antennil õige ebapuhtate lainetega tegemist. Ja kuidas võibki see teisiti olla. On ju reprodutseeritava muusika tasapind õige madal. Kus saab puhast orkestrit, koori või isegi soolo-laulu kuulda?

Oma mineva-aastaselt Lõunamaa reisil kuulsin päris puhast orkestrimängu võrdlemisi vähe. Hea oli Viini Philharmoonia, ooperi ja rahvaülikooli Urania orkester, hülgav Milano „Scala“ ooperi orkester. Ka väga häid laulukoore kuulsin vähe. Paremad olid Milano, Viini ja Nizza ooperikoorigid, suurelt osalt sellepärast, et neil on orkestri intonatsioon. Isegi Viini suur meeskoor ei lalunud küllalt puhtasti Stephani katedraali kontserdil. Ka puhtalt lauljaid soliste polnud palju.

Mis on siin põhjuseks, et nii ebapuhtasti lauldakse ja mängitakse? Intoneerijate nõrk kuulmine ja mitte küllalt täpne õpetus.

Kuulmise rikub palju temporeeritud süsteem. Meie helistiku oktav on 12-ne astmeline. Puhtuse suhtes peaks ta 5—6 astmeline olema. Loodus-skaala järele lauldes või mängides on muusika koguni teise kõlaga. Kui ette-

kanne niisugusel korral vaimliselt hästi välja töötatud, on selle muusika mõju suurepärase.

Nii kui inimene ihu ja hingeliselt kooskõlas peab olema — nii olgu ka kooskõla muusikas puhas. Niisugust muusikat võivad ainult need juhid ja tegelased pakkuda, kes ise puhastustulest on läbi käinud.

Head algust puhta laulu saavu-

Üliõpilaste koorilaul.

(Järg).

äärmiselt vildak seisukord. Ilusa laulu asemel kuulsime sageli karjumist. Seks oli pealegi oma „ajalooline“ põhjus. Venemaa segane seisukord oli paisanud meile terve rea „lauluõpetajaid“, kellest, mõned vast kunagi elus lauluga tegemist teinud, mõned aga üldse mitte. Nii ei oldud 1920. a. Tallinnas ühe lauluõpetajaga kohta, kes ennast „doktoriks“ nimetas ja kirjutas, mitte veel täielisele selgusele jõutud ja uuriti dokumentaalselt, kas see „laulja“ ja „doktor“ tõepoolest inimene või looma velsker oli olnud — sest et ta ameti poolest velsker oli — see osa tema eluloost oli juba tõeks tehtud, puudus ainult

tamises tegi meie Tartu Akadeemiline Meeskoor. Kuigi koor veel noor, oli näha, et tema kallal tehtud töö seisis õigel alusel. Koor tegi edusamme. Rõõm oli niisugust tööd jälgida. Aga nüüd katsetakse takistusi teha. Sest see ju ei lähe, kui mõni teiste hulgas targem on. O tempora, o mores!

A. Läte.

Ei ole vast mitte ülearune mõne sõnaga veel pikemalt sellest rääkida, milline oli meie koorilaulu seisukord sel korral, kui Akadeemilisel Meeskooril tuli tegetsema hakata. Nimelt paistis tol ajal nende ridade kirjutajale, kui lauljale üks asjaolu silma: kuigi üksikud koorid kõrgeväärtuslikku koorilaulu suutsid pakkuda, oli meie üldine koorilaulu seisukord ja veel rohkem meie laulu õpetuse seisukord, mis puutub selle õpetuse puht häälelisse, hääletehnilisse, hääleseade külge, väga mõtlema panevas seisukorras. Põhjusi oli siin palju, kuid mõjuvamaid oli siin meie laulupedagoogika häälelise osa

selgus väikeses nüansis! Noh, lõppude lõpuks polnud ka tähtis temale kui uuele laulupedagoogile, kelle häält ta varem haavu sidudes oli kuulnud, kas armsa ligimise, või armsa lojuse oma, sest nii ühe kui teise häälel on ja natuuras alles harimatu, nõuab „kultuuri“. Teine juhtum on Tartus teada, kus Venest tulnud emigrant kord joomalauas natuke otsekohe semaks oli läinud ja lausunud: „Kui minu sõbrad Venemaal kuuleksid, et mina laulutunde annan, nad naeraksid end lõhki“. Olen jutustanud siin neid paari juhtu seks, et nad iseloomulikud on tollaegsele seisukorrale, ja kahjuks ainult näited, sest et meil

Arhiivist.

Katke Ak. Meesk. esimese esimehe V. Steinfeldt'i kirjust koorile.

Pääsesime hra Riigivanema juure juba neljapäeval. Ksv! Lassman käis neljapäeval enne lõunat kantseleist järele kuulamas vastuvõtmise aja suhtes, ja sääl öeldud, et hra Riigivanema vastuvõtmise päev on just neljapäev. Seadsime oma paberid ruttu korda ja läksime kiires korras Toompeale. Oleks meie umbes pool tundi hiljem läinud, siis oleks juba hilja olnud.

Vedas!

Meid paluti istuda ja hra Riigivanem ise asus palvekirja lugemisele. Juba esimeste ridade juures läks temal nägu tusaseks. „Hm, hm, üliõpilased ei oska muud teha kui pidutseda, prassida, laagerdada, väljasõitused korraldada, kuid õppimine ja teadusliku töö tegemine on täiesti tagaplaanil.“ Need olid lugupeetud hra Riigivanema sõnad. Mõtlesin et nüüd on kõik otsas ja hirmuga ootas silmapilku, kus hra Riigivanem lugemisega jõuab selle kõige tähtsama kohani selle, 300.000 margani!

See kriitiline koht oli käes ja selle mõju ei jäänud ka tulemata. „Mis

300.000 sarnane summa lõbureisuks! Ütlen Teile otsekohe kategooriliselt, et sarnase summa peale ei või Teile mõteldagi!“

See summa ärritas lugupeetud Riigivanemat kõige rohkem. Siis algas üks pikk epistlite rida, et üliõpilased ei tee tööd, lõpetavad puudulikkude teadmisega, teaduslikku tööd üldse ei tee; ka laulu harrastamine on negatiivne nähe, sest see raiskab aega, viib tööst kõrvale j. n. e. j. n. e. Las laulavad need, kes kunstiga tegemist teevad, aga mitte üliõpilased, kelle peaflesandeks peab olema teadmiste kogumine, j. n. e.“

Sarnane jutuajaminne kestis õige kaua aega ja kõige selle edasiandmine viiks siin liig pikale. Kõige selle vältel ei rääkinud meie Lassmanniga sõnagi vahele. See jutt oli kõik räägitud tusase või pool vihase tooniga ja sõnu toetasid kogu aeg löögid käega lau pihnta, nii et see istumine meil Lassmanniga kõige armsam ei olnud. Nii ära tulla ei olnud meil mõtteski ja ootasime aga momenti, et ka mõne sõna ütelda. Kõige päält palusin lugupeetud hra Riigivanemat tähelepanu pöörata nendele soovitustele, mis Ülikooli Valitsuse ja Edustuse poolt juure lisatud, sest neid ta ei olnud veel läbi lugenud. Siis rääkis koori sihti-

dest ja tema tekkimisest. Kogu aja katkusin seda väga ettevaatlikult teha. Ütles, tema usub, et meie koor kunstilisel kõrgusel seisab, kuid seda suurt summat raha temal võimalik lubada ei olevat ja kas meie ei lepiks 100.000 margaga. Rääkisin et üle 5000 marga tudengil omal välja anda on ikka raske. Ta ei tahtnud seda hästi uskuda. Hakkas jälle teadusest rääkima, ei oleks see summa olnud mõne teadusemeeste grupile, siis oleks tema sõna lausumata alla kirjutatud. Rääkisime vähe aega sellest teaduslikust tööst ja selle tegemise võimalustest ülikoolis. Et jutt teadusest oli, siis kinnitasin ka seda et kaks koorliiget said esimesed auhinnad teaduslike tööde eest. See paistis talle meeldivat ja ütles, et võib-olla hoiab laulmine kooris üliõpilasi eemale jooma-lauast ja sellega siis soodustab töö tegemist. Ksv! Lassman ütles vahele, et meil isegi ei suutseta suur osa koori liikmeid ja joomisest pole juttugi. Kõige selle jutu päale muutis lugupeetud Riigivanem sõbralikmaks ja küsis mis oleks, kui tema 200.000 marka annab! Ütlesin, et meie siin mingit otsust anda ei saa, kuid meie võiksime selle vastuse mõne päeva pärast tuua. Ütles et ega temagi ei saa kohe lubada, sest sääl komisjonis olevat veel

siin palju niisuguseid lauluõpetajaid leitud, kellel kas mingisugust eelharidust seks ei olnud, või aga lauluõpetaja vastutusrikkale ja palju eriala omadusi nõudvale kutsele vähe vastasid. Meil aga leidub ikka küllalt veel inimesi, kes kõike, mis võõrsilt ja väljast tuleb, kahe käega arvustamatult vastu võtavad. Veel rohkem: ei lasta end mitte üksi võõrastelt sõnalausemata ekspluateerida, vaid ollakse abivalmis nendele võõrastele meie omi inimesi, meie omi ettevõtteid mahakiskuvalt ja halvaks-panevalt arvustama. Tõsi, siin on ikka tulnud „pill pikka ilu pääle“ — kuni kõik need „laulupedagoogid“ õigel ajal Eesti tolmua jalgedelt pühkisid. Kuid aastaid on end nende „hoole“ alla antud, ja aastate vältel vähemalt on nende kasvandikud täiesti vale suuna häälte tarvitamises ja häälte kuulamises omandand. Ja kui siis ka üliõpilaste hulka õige laialdaselt hakkas tungima niisugune „häälekultuur“, mis avaldus ülalmainitud tugevasti tremoleerivates hääldes, ebapuhtas intonatsioonis, ja eriti tenorite vajumises ja karjuvas, teravas toonis, siis oli selge, et

Juhan Simm.

siit kinni haarata tuleb mitte üksikoorilaulu enese pärast, vaid tuleb ka inimeste oma tähelepanu teadlikult juhtida sellele häälekultuurile, mis nii laulu kunstiliselt kui ka hääle-hügieeniliselt tarvitata on.

1924 kevadel ei saanud allakirjutatu just sellepärast kutseid vastu võtta, tulla koore juhutama, et ei tahetud häälekultuuri tarvitamist küllaldase

tõsidusega töökavasse võtta. Ja ometi sunnib juba üksi painduvate tenorite loodusmaterjali vähesus kultuuri „järeleaitamist“.

Alles sügisel 1924 võis niisugune töö alata praeguses Akadeemilises Meeskooris. Kui hästi või halvasti seda on tehtud, peavad teised otsustama, kuid rõõmu on olnud temast tegijail enestel, mis üksi juba ilusate mälestustega sunnib mõtlema eriti nende noorte kaasvõitlejate pääle, kes esimestena oma püsivust ja huvi andsid asjale, mille resuldaadid tolajal alles teadmata ja tundmata olid, kui uuel ettevõttel kunagi.

Et see kõik pealegi ainult üheks abinõuks pidi olema koori muusikalise tasapinna määramises, väljendusvahendites kui ka repertuaari valikus ju esiletoomiseks, seda olgu eriti toonitatud.

Kuna eriti alguses, Akadeemilises Meeskoori kava, repertuaar mõnel pool võõrastust oli välja kutsunud, siis olgu lubatud ka seda mõne sõna abil kommenteerida.

Kõigepäält olgu tähendatud, et kava kokkuseade ja stiil oli täiesti teadlik, asjaolu mida kohe esimese kontserdi puhul ka arvustu-

hrad ministrid: Lattik, Kaarna ja Einbund. Hra Lattik olevat Viljandis ja hra Kaarna haige, nii et otsustajad oleksid siis hra Riigivanem ise ja minister Einbund.

Lõpuks kirjutas minu ja Lassmani aadressi üles ja palus tingimata tütlema tulla 7. IV., s. o. kesknädalal.

Kesknädalal pääle lõunat pidavat nemand need summad otsustama. Ütlema peab sellepärast tingimata minema, et tema siis teab, kas üldse meile määrata või mitte. Kui meie 200000 m. läbi ei saa, siis tema ei määra sugugi. Kuid isiklikult on tema põhimõttelikult meie sõiduga nõus ja mitte nii palju laulu pärast, kui sellepärast, et noored inimesed näevad välismaid, millel suur tähtsuse arendamise mõttes.

Tuju ja meeleolu oli hra Riigivanemal lõpuks kõige parem.

Enne äratulekut ütles ksv! Lassman väga ettevaatlikult, et mis oleks kui meie 250000 sooviksime! Ütles selle pääle, et ega ma Teid selle 50000 pärast kinni ei pea.

Meie ollme kui mustlased!

2. IV 1926.

„Postimehe“ tervitussõnad Ak. Mk. Ungari sõiduks.

Ei ole tarvis olla Turaani-liikumise tuline poolehoidja, nagu seda on Madjari mehed praeguse rahvusliku katsumise päevil.

Võib kahevahel olla, kas vennasrahvaline hõimutunne eestlaste ja ungarlaste vahel suudab ligemal ajal omandada tegelikku tähendust isegi mõlema hõimu rahvusliku kultuuri aate stüvenduse ja rikkastuse mõttes.

Olgu lepitud isegi nende ilma-tar kadega, kes rahvaste arenemise kandejõudu ilmamajanduse tõusu päevil esijoones otsivad just sellest, mida võib kaaluda ja mõõta.

Kuid ometi...

Süda hakkab kiiremini lööma, tahetud ajab end rohkem sirgu, enesetunne kerkib, kui mõte jääb peatumata lihtsa tõsiasja ette, kuidas tuli-hingeliste Madjari isamaalaste hulgas täis viha ja usku tähtlasi säteandavalt silmil ja leekival vaimustusel edasi tungivad Püha Stefani krooni helkiva tähise sihis!

Püha Stefani kroon tähendab Madjari hõimule rahvuslikku suurust minevikus ja tõusu tulevikus kõikide madjaride ühinemisel võimsas rippumatus Ungari rahvusriigis.

Ilmasõja kaotuse läbi lõhkikistud maa ja laialipillatud rahva sisse on Madjari isamaalastel veel suurem usk kui viha praeguse rahvusliku alanduse pärast.

Nõnda ei tärista kannatav Madjari rahvas mitte nii väga mõõka, vaid teeb hoogsamalt kui kunagi enne tööd iseenese, oma maa, oma elu uuestisünni kallal.

Ja andub tulisemalt paleustele ning aadetele kui vahest paremail päevil.

Kas ei tule siis südamest rõõmusetada, et aadetele elav Leonhard Neuman on oma noortele laulu-meestele tule sisse ajanud, nii et nemand mitte ei ole kõhelema jäänud, kui avanes võimalus paariks nädalakski pääseda Madjari päikesepaistesele pinnale keset tuli-hingelist rahvast, kes mitte ainult ei oska vihata, vaid veel enam armastada oma maad ja vabadust! Ja kellel hing üle voolab usust rahvuslikku tulevikku!

Sütitagu südameid kangele Doonau kaldal Eesti akadeemiliste noorte laul peenetundliku juhi all, et tunnistust anda Eesti hõimu laulu-armastusest ja võimisest!

Leidku aga ühtlasi meie noorte hing äratust ja õhutust kõige poole, mis ilus, hea, aulik ja kõrge rüütliku Madjari hõimu-rahva tunnete, pütete, lootuste ja usu ilmast!

„Postimees“ nr. 141. 1926.

ses oli ära märgitud. Oli teadlikult toodud tolajal meeskoori kavades puudunud vana-klassika kirikumuusika; samuti oli eriti rõhutatud Eesti omalimeline kunstmuusika. Kuna siin meeskoori literatuur peaaegu täiesti puudus, tuli meeskoorile ümber seada senini ainult sega-, naiskoore, isegi lastekoorides tarvitatud töid. Sest just sääli leidis muusikaliselt väärtuslikku ja huvitavat materjali.

Esimeses kontserdis oli isegi alla kriipsutatud tsükl Saare laule „Lastekooride“ nime all, kuna nad selle nime all trükkis on ilmunud. Inimesed, kellest mööda läks nende palade muusikaline ilu, nende väikeste tööde peensused, näiteks „Tipa-tapa hällilaulu“ õrn-peen lüürika, või „Hiir hüppas, kass kargas“, või jälle „Tii-tii tihase“ huumor — need küsisid, „kuidas täiskasvanud mehed neid laulda võivad“? „Kord tuli niisugusele küsijale, natuke drastilisemal kujul, kui praegu kirja panen, vastata: „siis ei tohi ka hällilaulu laulda lasteta neitude koorid.“

Just luule nii muusikas kui sõnades, esijoones aga muusika kunstiline külg, oli siin otsustav, mis oli muidugi võõrastav neile, kes meeslaulu omale teisiti ei saa ette kujutada, kui ikka põrutavana, „mürtsuvana“ nagu meil armasta-

takse öelda, mis aga just sünnib tihti banaalse teksti ja muusikaga. Siis oli veel eksiteele viinud laulude väike vorm, millest mõned järeldasid, nagu ei suudaks Akadeemiline Meeskoor „raskemaid“ laule laulda. Ei ole tarvis sel puhul öelda, et koor meie meeskoori literatuuri tehniliselt ja sisuliselt raskemaid palasid, nagu Läte „Unenägu“, Tobiase „Eks teie tea“, Türrpu „Mu isamaa nad olid matnud“ on ette kannud, neist kahte esimest juba 1926. a. kevadel, vaid tuleb seletada, et veel palju painduvat, kergemat ja mänglevamat tehnikat ja pikka harjutamist just Saare miniatüürid nõudsid ja vana klassika, pealt näha lihtsaakordilised, kiriku kompositsioonid just erilist hingamisökoonoomiat lauludes tarvitavad.

Nii oli kõik see, mille kohta A. M. korduvalt ja mitmeltpoolt on võõrastust kuulda saanud, täiesti teadlikult eeskavasse ja töökavasse võetud.

Ja kui eriti enne Ungari sõitu Akadeemilise Meeskoori kava pärast koorilikketele mitmesugustest ringkonnist õige rohkesti „ebakomplimente“ öeldi, siis ei lasknud me endid ja oma rahu rikkuda — ja me ei olnud eksinud.

Ungaris leidis muu hulgas just meie kontserdi kava erilist huvi

ja hindamist, ja palad, millepärast mõnigi kodus kurjustanud ja hoiatanud oli, mõjusid seal kompositsioonidena oma algupära ja puhta muusikaliste kvaliteetidega.

Kuid oleks enese äraunustamine võõra ees ja oma kuulajate mitte hindamine, kui jätaks ütle mata, et need palad, mis peale esimest kontserti Tartus veel eitavat suhtumist leidsid (mitte avaliku arvustuse poolt), läinud aasta ringreisidel kodumaal, kus publik tihti koosnes noortest koorilauljaist, kes laulupeokavas juba tutvunud meie eestipärasema muusika helidega, suure poolehoiuga just ka selle osa meie eeskavast vastu võttis, mis Tartus alguses osa inimestes võõrastust oli sünnitanud.

Kuid kõik see on loomulik, ja kõik see oli meile ette teada. Võib olla, on ka siin natuke süüdi meie eneste pool, et meie mitte varem rohkem oma töökavast ei ole sõnaliselt seletusi annud. Aga päris tegetmata ei ole ju see ka jäänud, sest juba esimeses kontserdi kavas olid trükitud ka lühikesed muusika seletused. Kuid puudus selgus ja informatsioon kaugemal-seisjatel. Aga kõik see on ju oieti ainult väike osa kõigest sellest, mida Eesti üliõpilaskonnalt muusika harastamise, eriti laulu alal nõuda tohib. Akadeemiline Meeskoor on

Akad. Meeskoori ettekandeid ja esinemisi.

Ettekandeid.

M. Saar — Oh kodumaa.
 „ — Laulu eestvõtja.
 „ — Meie Leenikene tantsib.
 „ — Üks suu.
 „ — Koju.
 „ — Läksin mina.
 „ — Allik.
 „ — Laps ja tuul.
 „ — Seitse sammeld. sängi.
 „ — Tulesüütaja.
 „ — Karjase kaebus.
 „ — Lauluuke.
 „ — Valuvõtmise laul.
 „ — Trillalla.
 „ — Tipa-tapa hällilaul.
 „ — Tihase mäng.

L. Neuman-Helisalü — Kui mina hakan laulemaie.
 „ „ — Minu süda.

L. Neuman-Helisalü — Kodumaa laul.

A. Läte — Palve tapluse ajal.

„ — Sõjalaul.

„ — Unenägu.

„ — Laul rõõmule.

„ — Koju.

K. Türrpu — Mu isamaa nad olid matnud.

A. Kapp — See on Eesti laul.

„ — Mängupõlve mäe taga.

J. Aavik. — Üles.

C. Kreek (rhvv.) — Mu süda ärka üles.

Kunilaid — Mu isamaa on minu arm.

„ (rhvv.) — Mu mõttes on üksainuke.

Kappel — Jehoova mu karjane.

Tobias. — Nelipühiks.

Palestrina — Adoramus te.

Lotti — Regina coeli.

Mozart — Ave verum.

Erkel Ferenczöl — Ungari hümn.

Haydn — Tenebrae factae sunt.

Esinemisi.

1925.

1. IV — kontsert — „Vanemuises“
 mais — kontsert — Peetri kirikus.
 mais — kontsert — Petseris.

mais — kontsert — Võrus.
 sügisel — esinemine — Tartus, rahva-
 viiside õhtul.

1. XII — esinemine — Ülikooli kirikus.

1926.

24. II — esinemine ülik. aulas.
 aprillis — kontsert — „Vanemuises“.
 mais — esinemine — „Van.“ konts.
 ballil.

mais — esinemine — Paul. kirik. Kr.
 N. N. jumalat.

Osa Akadeemilist Meeskoori teel Petseri jaamast linna kontserdiks 1925. a. kevadel.

ka siin teadlik, et suuremad ülesanded alles ees seisavad. Ta julgeb ainult niipalju enesest arvata, et alustatud tee, mida on käima hakatud, vist õige on olnud, ja et siin teda edasi sammuda lasta mitte takistada ei tohiks, enne kui mitte selgeks ei ole tehtud, et ta oma töös, tegevuses ja sihtides eksinud on.

Nende ridade kirjutaja tõmbus kohe tagasi edasitöötamisest, kui ülikoolomale muusika-õppejõu ametisse pani; ka siis kui Akadeemiline Meeskoor tuli ja teatas, et ta ühelhäälel on otsustanud endist viisi ja endisel juhatusel edasi töötada.

Alles siis kui terve semester oli töö seisnud, mille jooksul selgus, et ülikool omalt poolt mitte võimalusi ei suutnud leida, kuidas senist teed edasi minna võiks, tuli kuulata neid häält ja seda oma seesmist häält, mis ütlesid: sa pead alustatud tööd jätkama, kuigi läbi raskuste.

Ja seda tehes oleme kaugel mõttest Akadeemilise Meeskoori tähtsust ülehinnata: teame väga hästi, et tema ainuit lüli on nii üliõpilaste koorilaulus kui ka meie laulukooride ahelas üldse. Kuid et siin seisakut ja tagurpidi minekut teadlikult sündida lasta ei tohi, seks oli tarvis edasi sammuda ja

ette vaadata. Kuhu?! Missugused on üliõpilase muusika harrastuse perspektiivid?! Missugused abinõud? Kõigepäält: meil peab kord üldiselt läbi tungima mõte ja arusaamine muusika suurest tähtsusest meie rahva üldises kultuurilises edenemises. Et meil see isegi kõrgema haridusega inimeste hulgas veel osalt puudub, on küllalt selgesti nähtavale tulnud.

Et siin meil veel ülikooli professoreid, riigimehi ja kõige mitmesugusemalt aladelt inimesi leidub, kes muusikale suhtumises Lääne-Euroopa lihttöölise kõrval alles ebateadlikud on, ka seda on meile tegelik elu näidanud. Mitte selles ei seisa küsimus, et kõik teadlased, riigimehed, rahvasaadikud ise laulma või mängima peaksid, kuid teadlikuks peavad nemad saama, milline tähtsus on kunstil, eriti laulul ja muusikal rahva elus.

Kui Lääne-Euroopas läinud suvel tööliste laulupeol mitmekümne tuhande lauljaga muusikat pakuti, kus laulukooride kultuur, nii hääleliselt kui ka väimliselt lubas eeskujulikku muusikat pakuda, kus olid juhutama, kuulama ja osa võtma kutsutud muusikajõud, kes tipuvõimisi pakuvad, kui sääl haridusminister omas kõnes ütles: „Tuleb aeg, kus igapähele häbiks on, muusikaline analfabeet olla“ —

juunis — kontsert — Budapesti muusikaakadeemias.
juunis — esinemine — Budapesti Zol. aias.
juunis — kontsert — Pècsis (Ungaris).
juulis — kontsert — Peetri kir. (karskuskongr. puhul.)
oktoobris — esinemine — Aulas E.-Soome ül. päevadel.
detsembris — esinemine — ilk. aulas aastap. p.

1927.

märtsis — esinemine — prof. Rauberi mälestustahvli avamisel.
kevadel — esinemine — Newtoni mälestuspäeval.
aprillis — kontsert — Tallinnas.
aprillis — kontsert — Rakveres.
mais — kontsert — Võrus.
„ — „ — Valgas.

mais — kontsert — Viljandis.
„ — „ — Viljandis (konts. jumalat.)
„ — k. jumalat. — Võrus.
1. Suvistep. (V) — kirikuk. — Rāpinas.
2. „ (V) — „ — Rāpinas.
juulis — konts. jumalat. — Laiusel.
„ — esinemine — Laiuse laulupäev.
I. XII — esinemine — „Vanem.“
1928.

24. II — esinemine — Aulas — Vab. aastap. puh.
märtsis — M. Saare konts. — „Van.“
21. IV — kontsert — Tapal.
22. IV — kontsert — Kohtlas.
22. IV — kontsert — Jõhvis.
23. IV — kontsert — Narvas.
juun. juul. — kontsert — Tallinnas.

Ak. Mk. liikmete kuuluvus organisatsioonidesse 1).

Eesti Üliõpilaste Selts — 28.
Organiseerimatud — 25.
Ü. S. Raimla — 13.
Ü. S. Liivika — 11
Fr. Livienis — 4.
Fr. Leholensis — 3.
Fr. Dorpatensis — 2.
Vironia — 2.
E. Ü. S. Veljesto — 2.
E. Ü. S. Ühendus — 1.
Võrumaa kogu — 1.
Fr. Estica — 2.
Ugala — 1.
Rotalia — 1.
Revelia — 1.

1) Arvustik käib nii endiste kui ka praeguste liikmete kohta.

siis — ja mis ütleme siin meie...?!

Vist vaikime parem siin praegu...

Kuid tulevikus, ja isegi lähemas tulevikus peab eesti üliõpilase muusika harrastamine süvenema. Kvaliteeti on tarvis, mis ei tähenda, et sellest ainult vähesed osa võivad võtta.

Muusika ongi neist kunstest, milles idu arendamiseks kaugelt suuremas osas inimestes olemas.

Ja muusika harrastamine ülikoolis on seks tarvis, et ka meie kord saame vähemalt intelligentsi, kes teadlikult suhtuks muusika ülesannetele ja tähtsusele

Et maa ja linna arst, õpetaja ja advokaat ei oleks ses küsimuses, küla käsitöölisest ja lihttöölisest ebateadlikum.

Praegu on meil küllalt linna ja maa lihttöölisi, kellel palju selgem arusaamine laulu ülesannetest ja tähtsusest, kui paljudel diplomaatide haritlastel. Kes laulupoeltöödel meie inimestega, meie „liht“ inimestega kokkupuund, see teab kui palju loomulikku

intelligentsi nende hulgas leidub.

— Ja saatus hoidku, kui ka tulevikus eesti ülikoolist haridusministrid, koolidejuhatajad ja „haridustegelased“ tõusevad, kes „analfaabid“, kel arusaamine puudub selle kohta, missugune ülesanne laulul ja muusikal rahvaste elus on!

Meie kui väikerahvas, ei tohi aga aega ega jõudu pillata. Kui meie ülikoolis tahame muusikat ja laulu harrastada, siis oldagu tõsidusega selle kallal.

Siin kasvatatagu armastust ja austust muusika ja laulu vastu, mis jääks eluajaks inimestele saatjaks.

Siin olgu üliõpilaskoorid, kes laulus võimeid omandavad, millega nad tohivad punastamatu oma rahva sekka astuda, aga ka tarbetult ennast punastamatu väljapool näidata. Ja ülikool peab suutma anda teadlikku suhtumist muusikale, eriti üliõpilasi endid tegevuse asetama kultuurses laulus, olles see kättesaadavam vahend suurele osale üliõpilastele.

Veelkord: Akadeemiline Meeskoor on tahtnud selles töös ainult lüli olla; võib-olla tulevad tal kord suuremad ülesanded; võib-olla saab ta kord, ise edasi üliõpilasmeeskooriks jäädes, siiski ka tüveks Tartus asutatavale koorile, kes veel laialisemalt kui üliõpilasingkonnist omale lauluharrastajaid juure tõmbab.

Nii on see näiteks Soomes olnud, kus üliõpilased alusmüüri andsid Soome kõrgele koori laulu kultuurile. Läti koor „Dziesmuvara“ läheb vist sama teed.

Nii ehk teisiti: kui Akadeemiline Meeskoor edasi töötada, edasi tegutseda tahab, siis kaugeltki mitte egoistlikult enese pärast, vaid edasi püüdes unistab tema ilusamast tulevikust.

Kas tema praegune kokkusead, kas tema praegune juhataja siin kaasa töötada saab tulevikus — see on kõrvaline küsimus.

Praegu lastagu meid jõudu mõõda sammuke ühisele armastusele ligemale püüda.

L. Neuman.

Eesti helikunstnikkude mõtteid.

Kõige parem materjal ei aita, kui meistriil vähe osavust. Veel pahem, kui temal töö juures vähe hooli.

Nõnda kui orkestrijuhist öeldakse, et tema peab instrumentalist olema. Nii peab eeskujulik koorijuhit hääl laulutundja olema. Häälil kätte õpetada ja kokku laulma õpetada võib nii mõnigi mees — aga häälele kohast kõla anda võib ainult laulja.

Vana klassikaaja rahvasõna ütleb: „Ütle mulle, kellega sina läbi käid, ja mina ütlen sulle, kes sina oled“. See vanasõna ei lase ennast kunagi ära salata.

Loovad muusikamehed, kes Öhtu-Euroopa muusikaasutistes oma hariduse on saanud, on tahes või tahtmata selle muusika mõju all. Need, kes meie riiklikes asutistes on viibinud, kannavad jällegi selle rahva muusika tundemärke. Viimase rahva muusika mõjudest ei ole ka meie tuttavamad muusikamehed Tobias ja Kapp oma noorena, töödes riivamata mõõda pääsenud

Önnelikumad on nooremad, kes kohe oma rahva muusikas varjupaika on otsinud. Sellest näeme, kui tähtis on rahva kunsti mõju kunstniku iseseisvusele.

Meie võlgne me tähelepanu Saarele kui heliloojale.

Suur osa meie lauljatest ja laulu kuulajatest on võõras, kõigepäält germaanlaste laulõhus üles kasvanud, neid on suhkruasjaga söõdetud. Aga meie esiisad olid haganaleiva söõjad. „Kas teate, mis kõht mõlematest ütleb? Kui mina haganaleiva söin, siis kasvatasin ma mehed kui tammed, aga nüüd ma võin teile ainult valgepiletiinehi anda.“ Saare laulud ei ole suhkruasja, vaid nemad on leib, mis meie kehale kohane. Tema laulude kohta valitseb aga eelarvamine: nendel puuduvat hing. Kui palju vaimu ja ühtlasi hinge Saare „Põhjavaimus“, „Laulu eest võtja“, „Mets kohiseb“, „Allik“ ja pikas reas teistes lauludes. Saare lauludele võime uhked olla.

(A. Läte.)

„Postimees“ nr. 281. 7. XII 16.

**Kuhu saavad viimati meie rahva-
viisid?**

Kui nüüd pea jälle ühes mesilastega meie rahvaviiside mehed kotid seljas talust talusse rändama lähevad, raputab küll mõnigi vanaeideke pääd: „Noh, pane ikka pääle laul paberisse,

noorsand, aga ütle, kuhu sa ta õieti viid? Vilja viiakse veskisse, va kait-sukaupmees sörgib oma koormaga paberivabrikusse, saab veel kallist hinda päälekauba, — aga tahaks küll näha, mis sa tühjade laultrallidega ära saad teha“. — „Viime nad helilooja tehasesse.“ „Oi sa taevake! või siis helilooja tehasesse; noh, küll võib sääl aga kära olla, kus kõik neid helisid taotakse!“ (Kujutab endale umbes Ilmarise sepikoda ette, kus sepasellid seitsmekesi „rauda raovad, terast taovad“). —

Mehed läksid; töid ka tõesti laulud helidesepitseja kätte. Meister, noorusela nugiõõlmal, vaatas kraami läbi, hakkas siis jälle oma klaverialasi pääl taguma, et sädemed lendasid. Vaeses laulukesed, mitmest tullest ja veest pidid nad läbi käima. Juhtus pääleegi mõni solgitud, mitte eht laulu hulka, — kohe kämmas meister ta kätte ja virutas ta nurka. Küll ta ära teab! On aga lauluviisil tõesti aastasadandete tempel pääl, siis näeb sepa silm kohe, et temast asja saab: vaimustuse tuluke kõrvetab mehe palgeid, ta saab nagu uuesti nooreks, loob ja loob; ühest tüükist saab maha adralaulu, teisest hiilgava mõõgalaulu. —

Akademiiline Meeskoor Varssavi jaamas — sõidul Ungari 1926. a. suvel.
Pildil näha tolaeagne eesti saadik Poolas Dr. Lepik, pr. ja h-ra Neuman ja prof. Lemba.

Aastate pärast — meie vanakesed seda aega küll enam ei näe, juhtud sa ehk „Vanemuisesse“ ehk mõnesse teise Eesti kunstikotta tulema: tore-dad helid kõlavad sulle sääli vastu päris sünfoniad, ooperid, — sa kuuled, imestad: paistab nagu oleks üks viis sulle nii tuttav ja ometigi jälle hoopis teine. . . „ei, see on ikka tõesti meie oma laul, rahvalaul! Mine võta nüüd neid kunstimehi; see tül-lukene laul, ja särasel kujul! Mis nüüd viga, ei pruugi meil teistelt rahvastelt laenamas käia, nagu senini: oma on oma! Enne juba, kui meile kultuur tuli, kas meie mitte juba siis ei laulnud kangelaestest, Koidust, Hämari-kust? Kas peaksime nüüd vaikima?“ — „Ära sa räägi vahele, kuula parem päält, kuidas sääl orkestri lahingus see viisike kasvab ja kasvab, vii-maks kooride jõuhelidel nagu tae-vavõlvil ilmuv meteor paistab . . . kuidas siis tuhandete kuuljate südame-tes kohisema hakkab, kuidas siis pärast nende käed kui haavalehed ühes liikuma hakkavad. . . Siis üt-le sa veel: Tühi taga, ei maksa jän-nata“.

R. Tobias.

Krippenis, Saksamaal, märtsil 1908.

Teritage labidaid, kullakaevajad!

„Meil siiski kenad männid ja kuused, kased ka“.

Mis sellest, et meil lõunamaa seed-rite sihvakus, siledus ja sirgus puu-dub; mis kahju sest, et palmide pa-radiisi põhjamaa päike meile ei

ole tahtnud luua — meie ei ihkagi ega igatse tema järele. Kui meil kord osaks saab neid oma silmaga näha — siis oleme ühe ilu tundmaõppimise poolest rikkamad — rohkem ka mitte.

Mis oma, on tulusam, on väär-tuslikum; ta on meile rohkem kui kõik võõras, millest küll mööda minnes rõõmu võime tunda, millest ka kopikuga katsutavat kasu võime saada, kuid täiest hingest meie sel-lest lähkrist omale karastust imeda ei või, vaid peame kergema rüüpega lep-pima — muidu tooksime oma kehasse viimaksi veel võõraid olluseid või jälle raskesti seeditavaid aineid . . .

Ka Eesii kunst ei taha kaua en-nast võõra toiduga elatada — teab ta ju, et emakese kodumaa rüpes seda peitub, mis elamiseks tulus — tarvis ainult seda vara veel võita, tarvis teda korjata, usinusega ja kokku-hoidlikult koguda.

Kullakaevajad, teritage oma labi-daid!

Peipsirannal, suvel 1914

L. Neuman.

Üles, üles, hellad vennad!

„Kas näe, tulevad aga jälle va-prügi korjama!“ kuulen ju mõne maa-mehe eesti otsekohesusega nurise-vat; „teine asi, kui mõni politika- või rahvamees vaeva näeb, et oma rahva kultuurilist ja majanduslikku olukorda paremale järjele upitada: sääl kas müts maha!“

Jah, nii ta on, tuleme ikka jälle; ei pane me sääl ka suure-matki imeks; on ju korjajate töö ränk

ja tulist vaimustust tarvis, et mitte käsi rüppe lasta vajuda. Teame aga, et kui mitte nüüd, siis ei iialgi.

Kui laseme silmad kaugemale üm-berringi käia: igalpool muusikalaadal näeme, missugune on nõudmine al-gupäraste, iseloomuliste rahvaviiside järel. Saksa keisergi käskis suure hulga saksa rahvalaulusid parematel meistritel koguda, välja viilida, po-leerida ja meestekoori kogus välja anda. Nagu imelik algollus ra-a-dium, nii seisab ka rahvalaulu kurss praegu kõrgemal tipul. Ärimehed, tarvitage juhtumit, mis ainult üks kord tuleb! ulatage aga siia oma määrinud, koitunud rublaliisi: ka eesti kunst on spekulatsioon, mis 100% dividendisid annab. — Ja sina, armas saunamees, mis sa oma — pal-gehigis teenitud krossi just kõrtsi pead viima; kas oli meie esivanematel aega, leti taga aidu-raidu lallutada? Ega nad siis poleks võinud meile niisugust pärandust luules ja laulus järele jätta, mille pätele suuremادki rahvad praegu kadedad! Meie argi-päevased huvid, meie sipelgataolised mured on järeltulevatele sugudele, kes meie kalmukünka pääl tallavad, — täiesti ükskõik, kui meil mitte neile midagi paremat, jäädavat edasi anda ei ole. Kaevakem välja seda talenti, Eesti viisi!

Küll ei ole rahvalaulud iseenesest veel mitte kunst; nad on aga juured, mille pääl asudes meie helikunst, see õrn taimeke, see oras ikka kõrgemale tõuseb; kaugel mi-nevikust toovad laulud tervitusi, kunst kannab neid tulevikku. Meie

rahva esimesed vaimuavaldused ulatavad sinna valda, kus teemantafelatega kalju seinä küljes meie algalus kinnineetud ripub. Praegu vaikivad meil rahvaviisid: nagu kirikukella viimse helina sumin läbi õhu veel väriseb vaiksel pühapäeva hommikul, kus udu mööda aasasid heljub, nii ootame nagu midagi. Paneme nad uuesti kõlama, ja läbi udu tungib võimuga Päike.

Berliinis, märtsil 1911. R. Tobiast).

Tartut kutsutakse õigusega koolilinnaks. Siin eksisteerivad pääle keskkoolide — algkoolidest rääkimata — veel erikoolid, nagu õpetajate seminar j. t. Paneme siia juure veel ülikooli, Pallase kunstikooli, Tartu Kõrgema Muusikakooli, mis

1) R. Tobiase ja L. Neumani mõtteavaldused on võetud E.Ü.S.-i poolt väljaantud rahvaviiside korjamise aruandeist.

linnale koguni omapärase — teaduslik-kunstilise jume annavad, siis näeme, et need mitte liialdanud pole, kes Tartule „E m a j o e A t e e n a“ nimeks on annud Tartu on ka õigustatud seda suurt nime ainult siis kandma, kui ta kunsti — eriti muusikat — niisama kõrgelt hindab ja tema eest niisama hoolitseb, nagu seda Hellas'e Ateena tegi.

On teada, kui tähtsaks ja tarvili-seks uuema aja kasvatusedus noorsoo kunstilist arenemist peab. Kultuurinimene, kes ainult oma mõistuse abil tahab elu probleemi käsitada, nisse tungida ja neid lahendada, on ühekülgne ja ei suuda seda mitte täies ulatuses teha. Võib seda aga ainult see, kes terava mõistuse ja selge pää kõrval mitmekülgse, sügava, kõrgel astmel seisva tundeilma on omandanud. Tundeelule aga tarvilit toitu anda, teda positiivselt kasvatada ja kõrgele astmele viia võib ainult kunst — eriti muusika.

Muusikaline atmosfäär annab tun-

nete avaldusele puhta, kõrge sisu ja kuju; ta on idalisliliku ilmavaate väljakujunemisel kui ka moraali käsitamisel ilusamaks ja paremaks abinõuks, mis on iseäranis praegusel ilmasõja järeldustega väljakutsutud vaimlise lagunemise ja spekulierimise ajajärgul rohkem kui sooviv.

Ma ei räägi siin palju muusikalise seltskonna hingelisest tarvitudest ja vaimlisest lõbust — neile on see iseenesest selge; tahan toonitada just muusika positiivset psühholoogilist, pedagoogilist, mooralset, idealistlikku mõju, mis noorsoole ja seltskonnale otse tarviline on, just ülemaalmimetatud suhetes, iseäranis meie praegusel poliitilise koidiku ajal. Nii peaksid ka need muusikat kui rahvuskultuuri paratamata tarvidust hindama, kes teda isiklikult oma vaimu- ja tundeelu tuumana mitte tähtsaks ei pea.

(Muusikalised kirjad).

Juhan Aavik.

Akadeemilise Meeskoori tegevuskava.

Juhataja L. Neumani kiri koori asutamiskoosolekule.

Senist üliõpilaste meeskoori reorganiseerides on mul mõttes olnud järgmine: sellest koorist peab saama faktor Eesti muusikaelu arenemises, sõnad, mida tarvitasin juba nelja aasta eest üliõpilaste segakoori asutamisel, kui mind selle juhiks kutsuti. Nii siis põhimõtte poolest, mitte midagi uut. Kuid tege-likust, praktilisest küljest oleme

tähtsa sammu selle poolest edasi saanud, et nõuame oma meeskoori iga liikme käest süstemaatilist elementaar-hääle harjutamist, enne kui me kooslaulule üldse asume.

Senised neli nädalat tööd, kus olen kaasvõitlejate poolt elavat huvi asja vastu tunnud, lubavad meil hääde lootustega tulevikku vaadata. Sest just tule-

vik võib alles selle eeltöö tähtsust õieti näidata.

Kuna ma koori siin ükski, alguses kui laulja ja lõpuks kui dirigent, juhtima pean, et kava ühtlus ja järk-järguline arenemine katkestust ega takistust ei leiaks, siis tuli aja puudusel koori liikmete arvu individuaalse hääle tarvitamise õpetuse juures piirata — praegu on meil 30 kaasvõit-

Mälestusi Ungari reisilt.

Pea möödub kolm aastat, kui varasuvul 1926. a. ühes Tartu Akadeemilise Meeskooriga Ungarit külastasin, kuid heledad mälestised sellest huvitavast elamusel püsivad siiani. Oli ülihuvitav viibida mul, vanal akadeemia kodanikul selle noorte kodanikkude, idealistide peres, kes suure andumusega ja huviga soovisid näidata, õigem kuulata lasta oma kunstivõimeid Lõuna hõimlaste, eriti kuulsusrikkas muusika kunsti metropolis ning poliitilise ja vaimlise elu keskuses. Esineda kontsertidega Ungaris, eriti tema pealinnas, oli julge samm ja isegi mul, vanal kindunud optimistil, tõusis aeg-ajalt kahtlus, kas mitte ettevõtte enneaegne ei ole, kas mitte veel kauemat aega hooliga tööd teha, enne kui aula eksamit ühes tähtsamis Europa kunsti põletis-

punktis selle äärmiselt väljaarenenud maitsega riskeerida. Ka koorijuhit ise jagas neid kartusi, kuid tema noor koori kõikvõitev vaimustus ning hästi organiseeritud ettevõtlikkus purustas kõik kahtluse tõkded.

Oli imeilus, soe, varasuvine õhtu, kui päevase vaheldusriikka sõidu järele Viinist tulles vägeva Donau voogudel Budapestile lähenesime. Lõuna taeva tähed süütusid juba üksteise järele, üks säravam ja heledam kui teine, kui eemal läbi kerge udu ja videviku tervits meid suurlinna tulede meri, eriti ilus, tähistades tema vägevate sildade kontuure ning vana Buda kõrgele taeva alla küündivaid siluette. „Ei saa mitte vaiki olla“ helidel lähenesime sadama sillale. Südamlik vastuvõtt ning tervitused ja reis algas läbi linna hotelli. Järgmisel päeval tutvumine linnaga ning õhtul kontsert linna parimas paigas Muusika akadeemia tore-

das, akustika poolest õnnestunud saalis. Ei saa siin kohal mainimata jätta, et koor selle eest tänu võlgnes eriti meie toorkordse Ungari ja Soome saadikule hra Hellatile, kes Vabariigi Valitsuse soovil koori vastuvõttu sääl karraldas ning kelle energilisele nõudmisele järele andes kooril võimaldada esineda selles kuulsusrikkas saalis, kus Ungari muusika süda kuume-malt kui kuskil mujal tuksub; juhatab ju seda asutist ilmakuulus viiulikonstnik ning pedagoog Hubay. Selle energilise nõudmise puudusel, mida nõudmist toetas ka kõigest hingest meie väikearvuline, kuid südamlik ja virk Budapesti Eesti koloonia prl. Ilvese, Elleri, pr. Ósso ning hra Lepa isikuis, kes ka muidu aineliseks kordaminekuks palju kaasa aitasid, oleks koor pidanud leppima mõne kolmanda või neljanda järgulise lokaaliga, sest meie Lõuna hõimud näisid olevat õieti väikses arvamisest meie koori kunstilistest võit-

lejat laulmas. Kuid aasta paari, kolme pärast võib see arv juba kahekordne olla, sest et kavatsus on iga aasta umbes 15 uut lauljat vastu võtta ja ette valmistada.

Kui meil tarvilik tehniline võime kätte saadud, tohime endile suuremaid nõudeid nii eeskava kui stiili suhtes üles seada. Kuid juba meie esimene kontsert peab lõpuarve tegema senise meie meeskoorides valitseva traditsiooniga: Saksa „Liedertafeli“ stiili ja sellelaadiliste laulude demonstreerimisega. Sellepärast leiab juba meie esimese kontserdi eeskavas aset ainult uuem Eesti omapärane rahva ja kunsti muusika. Aastate pärast, kui koori tehnika arenenud, loodan kavasse võtta Eesti helitööde kõrval ka vanu rahvusvahelisi meistertöid. Niisugune lühidalt kava ja kavatsused.

Kaasvõitlejad näevad, et siin mitte liht üliõpilasajaviitelauluga tegemist ei ole, vaid et me end üheskoos jõudumööda muusika kunsti harastusesse peame asetama. Ja just sellepärast palun Teid jätkata alustatud huviga puhttehnilist ettevalmistustööd.

Kuid siin tuleb meie seniste mõistete ümberhindamisele asuda. Seni oli meil viisiks, et igaüks, kes natuke laulu oli õppinud, kuigi suuremal osal juhtumustel kõige puudulikumat, end juba solistikks arvas ja koorilaulu mitte enese vääriliseks ei arvanud. Mõistagi vabandab sarnast vaadet ainult meie muusika kultuuri algaste. Meie koori parool olgu just vastupidine: kellel harimata hää, ei ole mitte meie koori vääriline. Ja kui mõni muusikaandelisem koori liige, kes oma hääle kallal eriti töötab, aastate järele lõpuks solistikks areneb, siis ei ole kellelgi põhjust rohkem rõõmu tunda sarnase solisti puhul, kui meil, tema lähematel kaasvõitlejatel. Kuid teiselt poolt võime siis ka kindlad olla, et niisugune solist juba mitte ülevalt alla koorilaulu enese peale ei vaata, vaid tähtsat osa oma laulu ja muusika kultuurist just koorile võlgnedes, sellele juba oma kohuse-tunde ja teadliku hindamisvõime ettekirjutusel truuks kaasliikmeks, kuni viimse võimaluseni jääb. Nii siis ei tohiks meie kooris kartus tekkida, et liikmed, kelle

hääled suuremat arenemist leidnud, temale selja pööravad, vaid just vastu oksa: meie koori liikmed oskavad hinnata, et hää koorilaul häälekultuurita üldse võimalik pole. Aga üliõpilaskooride vastu on esitatud teatava õigusega järgmine väide: üliõpilaskond on liiga vahelduv, liikuv element, sellepärast on raske hää üliõpilaskoori kasvatada. See on osalt õige, ja on iseäranis koorijuhile omajagu tänamatu töö üliõpilastega laulda. Järgmine asjaolu peaks meie koori püsivust aga tõsta aitama. Need kaasvõitlejad, kes akadeemilise meeskoori liikmeks vastu võetud ja temas laulnud, on õigustatud pärast, pääle ülikooli lõpetamist, kui nad Tartu jäävad, kooris kaasa laulma. See korraldus peaks tähtsal määral kaasa aitama koori püsiva tüve kindlustamiseks. Kuna ta siis enam puht üliõpilaskoor ei ole, vaid üliõpilastest ja vilistlastest koosneb, olekski soovitatav koori nimetada Eesti Akadeemiliseks Meeskooriks, pealegi kus praegune koor senisest üliõpilaste mees-

metest ning korraldades koorile vastuvõttu — tuleb tööle au andes tunnustada: õige saamatut — arvasid ning toimisid umbes samaselt, kui meiegi siin Tartus, kui meid külastas Liivi randlaste ning kalameeste koor: on ju õige kena, et nad tulid, huvitav vaadata neid kaugeid hõimusid, kuid kum — na! Ei tohi ju ometi seda reklaamima hakata, et piinlikke üllatusi ei oleks, eriti selle publiku ning peenetundelise muusikanautija kogu ees, kes on harjunud akadeemia saalis parimat kunsti sellel alal üldse kuulma. Seda üleolevat tunnet oma küllastajate vastu oli hakatuses õige teravalt tunda ka vastuvõtjate Ungari üliõpilaste poolt. Kuid juba esimesel kokkupuutumisel, hotelli jõudes, pidid nad küll oma üllatuseks veendumata, kui palju neil organiseerimise kunstis õppida oli vast saabunud küllastajailt meilt, kes tänu oma põhjamaalisele, kainemale mõistusele ning suuremale vilumusele, kuidas sarnaseid vastuvõttusid teha, väga ruttu kodunesid ning juhtimise peagi juhatajailt üle võtsid.

Tähendatud kontserdi Muusika aka-

deemia saalis kuulasin pealt istudes koos saalis oma heade Ungari tuttavatega. Ma arvan, ma ei värisenud head kordaminekut lootes. Kuid ka fiaskot kartes, võib olla mitte vähem kui koorijuht ise, kui ta oma kää taktikepiga tõstis, et kontserdi alglaulu juhatada. Kuidas see õnnestub? Mis ootab meid? Kas kooril endal on närve küllalt ja usku? Kuid peagi kadus igasugune kartus, koor ja ta juhataja moodustasid kindla terviku, intonatsioon oli puhas, ettekanne kindel, kooslaul selge, painduv ning varjundirikas, tõlgitsemine täpne ja meeldiv, Lõunamaalaste kuumem temperament võttis kiirelt tuld ning peagi oli kindel kontakt koori ja kuuljaskonna vahel loodud, mis süvenes iga uue lauluga. Kiitust jagati ikka ohtramalt ning see oli ehtne. Midagi uut ning huvitavat neile, hõimlastele oli tulnud ütleva see väikearvuline kuid kindlalt distiplineeritud koor, väljendama, mis oli läbistatud tõsisest kunsti hingest, mis haaras ning kaasa kiskuma pidi. Nägin kuidas minu hea Ungari tuttav perekond hoogu sat-
tus, kuidas nende silmad — kui ilusad tu-

medad ja välkuvad silmad — sätendama hakkasid, ja kuidas kiitus aina voolas nii spontaanselt ning ilmekalt. Tundsin end kaasvõitjana — kui ka nagu kärbes künihärja sarvel.

Järgmine sügav kunstiline ning eluline elamus oli paar päeva hiljem, kui koor esines ühes Budapesti Akadeemilise Meeskooriga ühisel kontserdil väljas suurepäraselt valgustatud aias, särava ning sädeleva imekauni lõunamaa tähttaeva all. Ungari-Eesti sõprusel ja koostööle oli juba kindel side loodud, mida järgneval banketil ka mõlemalt poolt toonitati, ma arvan õigusega.

Eelnevaid ning järgnevaid sündmusi on selle koori reisi puhul juba varemalt kirjeldatud, mispärast mul puudub veadus seda veel puudutada.

Üldtulemusena sellest kontserdireisist jääb küll kahtlemata püsima, et Eesti koorilaul sooritas oma eksami Euroopas väarikalt. Ainult jääb soovida, et järgnevad kontserdid sääl seda kunsti võitu edasi arendaksid ning süvendaksid.

Karlson,

koorist oma liikmete kokkuseade kui ka töötamisviisi poolest lahu läheb. Nii siis hoopis uus laulukoos on. Siin kohal rõhutan aga eriti, et mitte iga laulja-vilistlane Akadeemilise Meeskoori liikmeks ei või astuda, vaid ainult need,

kes temas üliõpilastena kaasa laulnud, või siis nõutava ettevalmistuse oleks saanud. Iseenesest mõista on koori nimetus ainult väliseks tunnuseks, kuid tähtsam sellest on seesmine huvi ja andumus, millega Teie poolt,

kaasvõitlejad, ilus algus on tehtud ja milline huvi ja andumus jäägu püsima Eesti Akadeemilises Meeskooris.

Vana üliõpilase tervitusega
Teie L. Neuman.
Tartus, 3. XI 24.

Ak. Meeskoori kontsertide arvustusi.

Akadeemilise Meeskoori esimese kontserdi kohta „Vanemuises“ kirjutas A. Läte:

„Kui keegi korralikku maja ehitada tahab, siis on esimeses reas tarvilik sünnis plaan või kava, hea materjal ja osav ehitaja-meister.

Suurt rõõmu sünnitas minule Akadeemilise Meeskoori esinemine, selle töö vilja näha saades. Palestriina „Adoramus te Christe“ ja M. Haydni „Tenebrae factae sunt“ is tuli kohti ette, mis harmoonias nii ilusasti ja puhtasti kõlasid, nagu oleks siin oreil mängitud. Pianissimo oli sageli nii õrn, et õhus ära kadus. Akadeemilises Meeskooris seati kindlad sihtjooned üles ja abinõud selle kättesaamiseks.

Noormeeste hääled kannatavad murdumise tagajärje all. Seda protsessi kiirendab kunstlaul, hääleseade. Minevast sügisest peale on laulus järjekindlalt õppetööd tehtud. Ja see töö on vilja kannud, millest kolmapäevane kontsert tunnistust andis.

Mis eesoleva koori häälematerja-

lisse puudub, siis on see keskpärane — bassides isegi õige häid hääli. Mis temast lühikese aja jooksul tehtud, see on tähelepanuvääriline. Kava oli juhataja poolt suure tähelepanuga kokku seatud, et ta jõudu dele vastaks.“

„Postimees.“ nr. 92. 1925 a.

Juba päle 1-se kontserdi kirjutata H. Andrae pikema arvustuse nimetades Akad. Meeskoori organisatsiooniks, kes „suurteks lootusteks õigustab kunstilises suhtes“. Päle selle, kui arvustaja L. Neumanist kui lugupeetavast lauljast ja laulupedaagoogist on kõnelnud, jätkab ta: „Nüüd avaldas ta ka juhatajana suggeriivat jõudu, täpsust rütmide andmises peent maitset, sissu tungivat arusaamist ja stiilitunnet. Koori häälematerjal, mille annavad 26 lauljat, ei ulatu üle keskpärasuse. Kui aga sellele vaatamata koori kõla ilus ja ühtlaselt tasandatud oli, siis tuleb see kirjutada ühtlase hääle koolitamise, ühtlase fraseerimise ja hääldamise ar-

vele. On kahtlemata tähtis väikese edasipüüdja rahva juures, et ta saeb oma saavutised paralleeli suurrühvaste vastavate saavutistega, möödab end maailma — kultuuri mõõdupuuga. Sellist tahet ja sihti tundub — sel lejärele, mis kuulsime kontserdis — ka Akadeemilise Meeskoori juures. Saagu tal tulevikus samasugune edu osaks kui tuntud Klemetti Soome üliõpilaskoorile.

(„Dorpatser Zeitung“ 7. IV 1925)

Teise kontserdi järele kirjutas H. Andrae järgmist: „Peab imestama, mis L. Neuman üliõpilaskoorist on teinud: teatavasti on tema koor esimene, kes süstemaatilist häälekultuuri on teostanud. Ometi võib ütelda, et koor ilma häälekultuurita ei saaks nii stiilselt ja väljendusrikkalt vanaklassilist koorilaulu ette kanda alates Palestrinaga ja lõpetades Mozartiga. Väga häa nii siisult kui ka ettekanaldelt oli Tobiase „Eks teie tea“ ja Läte „Unenägu“. Juhatajana avaldab L. Neuman valitud (überlegenen) ja

Õige pisut isikuist läbi kõvera monokli.

Alguses oli maailm tühi ja paljas ning Ak. Meeskoori ei olnud veel olemas.

A. D. 1924 hakkas jälle lehvima Tartus rahvusliku muusika hingust. Selle hingeauru kuumutise tulipunktis kujunes liik ebamäärased olevusi personaliteetideks, kes iga jumala nädalal tulid innukalt kokku harrastama jumalikumat kunsti — muusikat. Tõsi, see on küll ainult üks ja viimane kolmandik õndsast Martin Lutheri vormelist õilsa elu kohta: Wein, Weib und Gesang.

Esimene ei tule meie juures üldse arvesse. Seda deklareerisid meie delegaadid vil. vil. Steinfeldt ja Lassmann selgel sõnal Herra Riigivanemalegi. Teise kohta ütleme kõik solidaarselt ühes Charles Lever'iga: „Kõik naised on inglid, kui nad pole mitte kuradid“. Seda võib tunnustada kas või meie ürgsekretär kasv. Nirk. Ja kui tema oma paslikult profundaalsest bassist midagi tunnistab, siis on kõik nii hästi avalikuse ees nagu seda Juhana Arikese eriskummaliselt tiliseva hõbekõri tähelepanu kogemata vurrisoloogagi kuuaagi ei juhtu.

Ometi Juhana Arikesega, on nii, et kui ta sigitab grippi ja ei laula, või on Otepääl sõitnud, siis tundub nii nagu

meeskoori liikmetel pole kraed ja lipsud korras.

Kui ta jälle tagasi tuleb, siis pilgub silm impulsiivselt aknasse, et kas ei sillerda väljas lookesi ja ei ole juba tõesti kevad. Kuid ega sel puhul meid ei eksita palju kui Ül. Edustuse toa aknast näed oodatu asemel veel talveunes või koguni surnud kärbest.

Muidu on Juhana Arike Ak. Meeskoori elu aegne sekretär ja räägib täpselt seda, mis vaja. Ei mängi tühjade sõnadega ja sellep. ei nõua ta hiljemini arvatavasti ka pensiooni.

Ksv. Samariütel oli nii tõsine ja asjalik, tüse mees, et temast ei saa mööda minna. A. Kapp lasub omas Eesti laulus sõita rüütli läbi linna ja seda lauldes olen mõtelnud alati, et tema ise on see sama rüütel.

Maailmas leidub palju vallatusi ja nalja, kuid üks kasv. Velt Ak. Meeskoori kassameistrina on omas substantsemas põhitoonis tõsine realiteet ja kohustuste inimene.

Kujutelte enesele: Koor laulab sügava andumuse ja vaimutusega vägeva akordi Tobiase laulule: „Eks, Teie tea,

et Jumala vaim te sees elab!“... Kui see on täpselt lõppenud, siis kasv. Velt tunnub end kutsutud olevat omale misjonile ja pöörub täis Jumala vaimu marubassiga veel kajava akordi otsa: poisid, liikemaks!

Mööduandvad olid ka Velti kannunad enne Budapesti kontserti hotell Imperialis, mis aitasid mehi viia oma võimiste tippu ja sellega ka jätta meist midagi üle Karpaatide.

Kui vaatleja tahaks otsustada näiteks Tallinna publiku rohkuse üle Ak. Meeskoori kontserdil „Estonia“ ja kui ta ei tea, mis sellest kõigest arvati, siis on soovitatav vaadata päle kontserti tehtud ülesvõttele kassameistri näole: see vaikib kui tühjus ja lausub ühtlasi mene teki Paula Brehmi sõnadega: „mul on häbi Tallinna publikust kontserdi puhul“.

Ungarisõidul tekkis pahareti kombel enne Varssavi üks puhasttõugu poola lehm rongile etta ja riivas seda kengelt, mispuhul rong peatati. Kasv. Kerge surrus siis tugeva tenoriga atestatsiooni sarnasele poola „Wirtschaftile“: „üte poola lehma peräät nütt! Antlas olessi tsipake luigenu ja laama kirjreit edessi...“ (järg lk. 54)

tüsedat maitset, temperamenti ning peent sisetundmisvõimet (Einfühlungsfähigkeit) Akadeemiline Meeskoor valitseb hääles ja deklamatsioonis kõik tugevasastme, pianissimo fortissimo. Sellepärast on tema ettekanne veenev ja mõjuv.

(„Dorpatier Zeitung“ 29. IV 1926.)

19.6. aasta kevadsemestri Tartu konserdist kirjutab A. Läte järgmist:

Kontserdi eeskava oli tüse. Palestrina, Mozart, Haydn Kõik vana-muusika võitjad. Teine osa — meie omad mehed. Võitjate tööd nõuavad ka

aukohast ettekannet. Voolimata häälega ei ole nende kallal midagi peale hakata „Ave verum corpus“ kõlas kõigis hääletes ühtlaselt. Jõuliselt „Regina coeli“ Palestrina „Adoramus te Christe“ üllatas suurejõuline sfz ja benedicimus tibi Niisama selles ettetulevad üliõrnat kohad. — Kõikides eesolevates lauludes oli varju ja valgust käsitlemine õige vaheldus- ja maitserikas.

Akadeemiline Meeskoor on viimase kontserdiga aasta eest võrreldes hästi arvu- ja jõurikkamaks läinud.

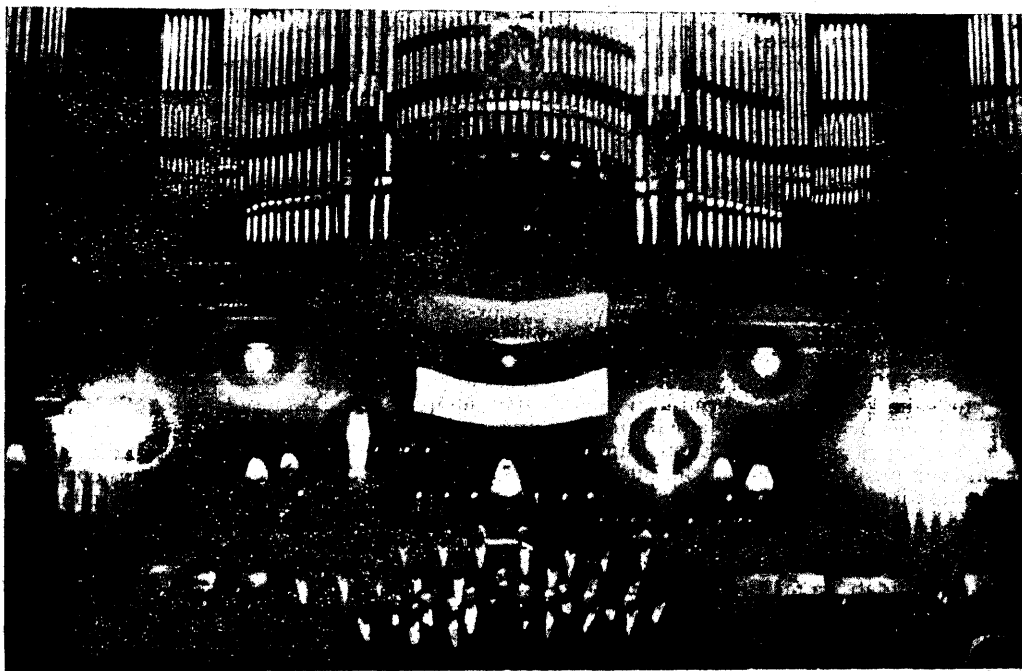
Rudolf Tobiasse „Eks teie tea“

on vaimu- ja tunderikas helitöö. Kahju, et see suureandeline helilooja nii vara surmale suikuma pidi.

Laulu ettekanne klaverimängul oli suurejooneline, „et teie jumala tempel olete“ suurejõulise paisuga — ff — oli vägev.

Mart Saare „Täpa-Täpa“ tõi helevust. Helilooja sai kuulajate auvalduse osaliseks. Terve kontsert oli suure hoolega ette valmistatud, mis ettekannetest märgata oli. Hra Neuman juhatus tunde- ja maitserikkalt.

(„Postimees“ nr. 119, 5. mail 1926.)

Akadeemiline Meeskoor kontserdi ajal Budapesti Muusika-akadeemia saalis.

Kontsert Peetri kirikus.

Üleilmise karskuse kongressi ajal korraldati Tartus mitu kontserti, mille sihiks oli peaaesjalikult välismaadest kongressile sõitnud külaliste tutvustamine eesti muusikaga nii loomingus kui ka ettekandes. Kontserdil korraldati, muidugi, nende jõududega, mis Tartul kasutada ja mis suvisel ajal kättesaadaval olid. Et sel teel külalistel kaugelki ei läinud korda tutvuda meie muusikakultuuri tõelise tasapinnaga, on enesestki selge. Ja mõnegi ettekande pärast oleks hoopis parem olnud, kui külalistele oleks antud ainult suulisi seletusi meie muusikast ja ettekanded ise ära jäetud, — siis ei oleks vähemalt külalised saanud vale ettekujutuse meie muusika tldisest tasapinnast. Poleks kontsertide arajäämisega olnud ju midagi iseäralikku ja häbistavat, sest seisab

ju suvekuudel terves Euroopas muusikaline tegevus. Nüüd oli aga kõik pakutav — alates muusikalistest ettekannetest kongressi avamisjumalateenistusel ja lõpetades rahvatantsude ettekannetega n. n. Eesti õhtul — nii kidur ja verevaene, et külalistel, kes olid kõrge muusika-kultuuriga mailt Tartu kokku tulnud, pidi küll piinlik olema sellist eesti „kunsti“ kuulata. Seda enam veel, et neil oli võimalus seda võrrelda „Suomen Laulu“ 16 meeslaulja kontserdil soome kunstiga, missuguse võrdluse tulemusel ei kõnelnud küll põrmugi meie muusika-kultuuri kasuks. Ja ometi on need ohvrid ning jõupingutused, mis meie vähesed muusikalised jõud kulutanud eesti muusika-kultuuri tõstmiseks, samuti ka terve meie noor muusika-kultuur ise, enam väärt, kui et sellega tohiks nii hoolimatult ja asjatundmatult ümber käia. Kui meie ei ole ise endi vastu

küllalt nõudlikud ja kui meie ei oska oma vaimliste väärtuste hindamiseks õiget kriteeriumi tarvitada, siis on meil asjata oodata võõraste austust ja niiiv on nendelt lugupidamist otsima minna.

Selles õnnetus kongressiaegses ettekannete seerias oli süiski üks heledam silmapilk. See oli Akadeemilise Meeskoori kontsert Peetri kirikus 28 juulil, mis osaltki aitas pehendada seda halba muljet, mis sünnitasid võõrastes kõik eelmised „Eesti muusika tutvustamised“.

Akadeemilise Meeskoori iga ei ole veel kuigi suur, kuid see süstemaatlik töö, mis koori praegune juhataja hra Neuman-Helisalü kooriliikmete hääleharimise ja koori enese distsiplineerimise alal teinud, on lähikese aja peale vaatamata, annud juba nüüd sedavõrt tunduvaid tagajärgi, et seda koori võib praegu jul-

gesti pidada parimaks kooriks Tartus ja üheks parimaist Eestis.

Oma akadeemiliste noorte muusikalise kasvatusena on hra Neuman rajanud vana-itaalia meistrite ja saksa klassikute koorilaulule, mis oma voolava meloodistikuga ja klassilise stiilpuhtusega on ehtsaimaks kasvatusvahendiks. Ja on teinud seda heade tagajärgedega, mida võis tõsise heameelega tähele panna kõne all oleval kontserdil, kus koor kandis ette sellest klassikalises repertuaarist Mozarti „Ave verum corpus“, Lotti „Regina coeli“ ja Palestrina „Adoramus te, Christe“. Siin oli kooril võimalus ilmutada neid saavutusi, mis ta on jõudnud omandada häälekoolitamise teel toonistunnitamis voolavuses ja häälejuhtimise vabaduses pikkade fraaside laulmisel, samuti ka näidata hästi distsiplineeritud ühtlust ja painduvust kooslulaul, ning suurt amplituudi dünaamikas. Sedasama võib öelda ka R. Tobiase tõsisest kiriklikus stiilis kirjutatud „Eks teie tea“ ettekande kohta.

Kui see kõik ei ole veel ideaalse täiuslikkuse ni jõudnud, siis vastainult sellepärast, et töötamise aeg on olnud lühikene. Kuid tee, mida mööda hra Neuman püüab oma akadeemilisi noori muusikas edasi viia, on öieti valitud ja sellepärast tuleb seda südamest tervitada.

On ju Soome kuulsaim koor „Suomen Laulu“ tõusnud oma praegusele kõrgele tasapinnale tänu just sarnasele süstemaatilikele muusika-kasvatustööle soome üliõpilaskonnas, mida alustas omal ajal prof. Heikki Klemetti, luues seega akadeemilisest intelligentsist soome laulule kandva ja kindla aluse. Ehk suudab ka meie üliõpilaskoor teha meie tulevastest akadeemilistest meestest samasuguse kindla, teadliku ning hästi ettevalmistatud aluspinna meie laulukultuurile? Akadeemilise Meeskoori seniste tulemuste järele otsustades tohiks seda küll loota.

Kõne all oleva kontserdil esines

ka kahe aariaga („Jeruusalem“ Mendelssohni „Paulusest“ ja Bachi „Muuskuja süda“) pr. P. Neuman-Helisu, tuues need ilmekalt ja stiilselt kuuldavale, ning kolme orelipalaga Tartu konservatooriumi oreliklassi õpilane A. Blaubrücke, kes ka saatemängud sooritas.

Muusikaleht. 15/16 1926

Kongressi ajal korraldatud kontsertide hulka töid ülalnimetatud koori ettekanded head vaheldust. On ju tõsi, et suvel koori kontserte on raskest toime panna, kus osavõtjad kui ka kuulajad suurelt osalt linnast ära on; seda viga ei saa meie varjata mõne kunstia abinõuga, nii kui mõnel koori ja soolo ettekandel sündis, kus tempo rubatot ja mitmekordse fermato pikendusi tarvitati, mis ilus polnud. Peame sellega arvestama, et meil on laialt kõrge kultuuri mailt kuulajaid. Sellepärast olid akadeemilise koori ettekanded õige soovitatavad: nad dokumenteerisid, et meil hääle kultuuri ja kunstimaitselisi väljendajaid on olemas.

Postimees nr. 203. 1926.

Kontserdid Ungaris.

Budapesti „Madjarság“ kirjutab; „Eesti üliõpilaskoori kontsert oli laupäeva õhtul muusika ülikooli suures saalis rohkearvulise ja valitud publiku ees. Tartu üliõpilaste auks laulsid nende Budapesti kasvõitlejad Eesti hünni (eesti keeles), mille järele Budapesti üliõpilaste koori esimees Láng koori kõnega tervitas Tervituse peale vastasid eestlased Ungari hünniga. Siis algas kontsert Palestrina, Lotti, Mozarti ja Tobiase koorilauludega ja lõppes terve rea Eesti rahvaviisidega. Suurepärase, eeskujuliku distsipliini ja peen, varjunditerikas ettekannet andsid tunnustust eestlaste kõrge laulukultuurist. Üksikute numbrite vahel esines prof. A. Lemba oma kompositsioonidega ja R. Tobiase meeldivate paladega; mis peenemaitsele ette kanti.

Kerge armastab kiirust, aga jääb vahel suure kiirusega kangesti hiljaks eriti koori harjutustele.

Aga oleme kõik nõus, et Võrumaa on külge pookinud lauljatele nalja soone, millest poisid nagu kevadise kose mahlatilast nõristavad õhinal huumori osoneerivad tilkasid.

Ka Viini tänavail lehepoistelt „Võru Teatajat“ norida võib ainult sarnane lopsakas ja jumalavallatu natuur Võrust kui John Kuus. Kui soovitud ei saa ja kui Viin tundub lõpuks olevat liig dollariteahne, siis jääb John Kuusel Donau päikese lõomas asutada vaid „Viini äraneejdjate seltsi“ liikmemaksumega igalt kannatajalat miinus viiskümmend dollarit.

Hea koorijuht on koori hing, kes kiusub enesega koori tegema kõike ja viib kas või „noore rohu maadele“. Et hra Neuman meile seda on ja suudab, see on kõigile algusest päle eo ipso selge.

Koori juhataks Leenart Neuman-Helisu vilunud kindlusega Suurepäraselt õnnestunud kontserdi järele muusika-ülikoolis esineb koor uuesti zoologia aia sümfonia-kontserdil ühes Budapesti üliõpilaste kooriga, kus eeskujulik Eesti koor peasjalikult Eesti rahvaviise ette kannab.

„Pesti Hirlap“ kirjutab kontserdist muusika-ülikoolis järgmist:

„Noor, kuid suure kultuuriga koor andis tunnustust kõrge laulukultuurist, teenides tõeliselt noid tormilisi kiiduavaldusi, mis ta ettekannetele osaks said. Esimeses jaos laulis koor klassika palasid, teises Eesti rahvaviise. Silmapaistvalt Ungari motiive meele tuletades, kõlas rahvaviisides tihti ka orjaajast jäänud kurvameelsus. L. Neuman-Helisu õppisime tundma kindla käega dirigenti. Temal on tundmisi ja maitset kõige peenemate varjundite ja kunstipärase tõlgitsemise jaoks. Koori vahel oli kaastegev Tallinna konservatooriumi professor A. Lemba, kes oma ja klassiliste kompositsioonidega esines.“

Kontserdi kohta Pécs'is kirjutab

„Pécsi Napto“:

„... Puhtasti kõlava, täiusliku ja hästiarusaadava sisu väljarääkimise laulumaterjaliga juhataks Neuman-Helisu, koorijuht, kelle taktikepp nõidusliku väega mõjus koori peale.

Igas laulus tuli esile puhas, lihvitud laulukõla, kõige õrnemast pianost kuni kõige tugevama fortenti võis kuulda jumalikku laulukõla. Mozarti „Ave verum corpus“es“ oleks saali nagu orel helid korraga täitnud. Rahvalaulud ja ilulaulud peegeldasid eneses põhjamaale omast harmooniat ja lüürikat; iseäranis „Nelipühiks“ ja „Unenäo“ nimelistes lauludes ilmus see nähtus maksvusele. Laulude vaheajadel mängis klaverikunstnik prof. A. Lemba Kui klaverikunstnik on ta eminentse tehnikaga virtuoos. Arateenitud kiituse said prof. Lemba kui ka Tartu ülikooli laulukoor, keda mitu korda lavale tagasi kutsuti...“

härä Neuman ja head solistid prl. Franz ja hra. M. Saar.

Selle vastas maestro: On olnud ikka ja alati nii; peasjaks tuleb pidada karbonaati kku jõutoitu, kelleks on meie hulgas suur komponist (kummardab M. Saarele). Sellele järgneb dessert (kummardab prl. Franzile). Need peavad alati olema ja ka olid head.

Taktilööja on kõige selle juures ainult taldreku äärel asuv hapu kurk.

Ohtulaua jutt jääb selleks, mis ta oli. Nüüd aga laulame innukalt: Meie elu on siin ilmas nagu linnul oksa peal... Ksv. Okas, viimaste päevade mehhanismi hästipöörlev völli, ei ole sellega praegu midugi mitte nõus. Kuid maestro upitab ksv. Arikese nii kõrgele oksale silerdama, et kõik peavad seda hästi kuulma ja sellega nõus olema.

Nagu linnul oksa peal!

Vita Somnium.

Kontsert «Estonias».

Tartu üliõpilaste meeskoor L. Neumani juhatusel esines esmakordselt Tallinnas. Kahjuks ei olnud „Estoniasse“ nii palju publikut kokku tulnud, kuidas seda sarnane tõesti „akadeemiline“ koor oleks väärinud. Kahtlemata on see koor üks meie parematest meeskooridest, sest mitte ainult intelligentne koosseis, vaid ka väljavalitud hääled, mis selle juures veel L. Neumani poolt on edukalt koolitatud, annavad iseäranis puhta ja peenelt ntianseeritud laulu. Väga õrnalt ja stiilselt kõlas Mozarti imeliis „Ave verum“ ja Palestrina kuulus „Adoramus te, Christe“, kuna Lotti „Regina coelis“ võis vägevast jõudu tunda, sellest hoolimata, et koori koosseis pole võrdlemisi mitte suur. Mõne veel tugevama tenori juurdevõtmine tõstaks vist veel rohkem koori mõju. Tobiase „Neli-pühiks“ („Eks teie tea“), mis ka võimsalt esile toodi, oleks pidanud mitte klaveri, vaid orelit saatel ette kandma, kuna M. Saar nii kui nii orelit oma sooloks kasutas. Organist mängis huvitava registreerimisega Süda, „Adagiot.“ Soololauludega esines pr. P. Puusepp-Neuman (sopran), kes valitseb ilusa pehme hääle üle. Schuberti, Tobiase ja Saare lauludes näitas ta läbimõeldud fraseerimise võimist ühes selge diktsiooniga, ja andis neid edasi tarvilises lüütrilises iseloomus.

Eeskava teises osas laulis koor ainult Eesti töid, mille autorid olid L. Helisalu (Neuman), A. Kapp, A. Läte ja M. Saar. Viimaselt kantil ette tema tumeda „Seitse sammeldanud süngi“ ja neli väikest laulu, mis originaalis naiskoorile kirjutatud ja meeskoorile on L. Neumanilt vastavalt tün-

ber pannud. Ilus oli mezza-voce õrnas, „Tipa-tapa hällilaulus“, kuna hääle selgus tõstis ennast välja eriti Kappi „Mängupõlve mäe tagas.“ Helisalu „Minu süda“ ja Läte „Unenägu“ on ka meeskoorile väga tänulikult kirjutatud, nii et ka neis avaldas akadeemiline koor oma silmapaistvaid omadusi äratasandatud kauni kõlavuse suhtes.

A. Lemba.

Vaba Maa 1927.

Akadeemilise Meeskoori kontsert läinud kolmapäeval andis tallinlastele haruldase võimaluse kuulda lithead koorilaulu.

Härra L. Neuman on selle koori loomise juures igatahes suure ja tänuväärse töö ära teinud. Koori koosseis ei ole suur, aga selle eest õnnelikult valitud. Samuti on koori distsiplineerimise juures kahtlemata palju tööd tehtud suure püsivuse ja maitsega, et see võis anda nii kokkukõlastatud ja painduvat, tagasihoidlikku, kuid muusikaliselt intelligentset laulu.

Ka kontserdi eeskava oli väga maitsekas ja valitud.

Koor suutis õige raskete paladega, nagu seda on näiteks A. V. Mozarti „Ave verum corpus“, väga hästi hakkama saada. Aga eriti õnnestusid temal Mart Saare suurepäraseid ja sügavalt tuntud primitiivide, väikesed, lihtsad rahvalaulukesed, süiski omapärase ümbertöötuses, mis neile kunstiliseltki suure väärtuse annab.

Rahva Sõna nr. 37. 1927.

M. Saare helitööde kontsert «Vanemuises».

1928. a. kevadise M. Saare helitööde kontserdist kirjutas T. Vettik:

„Suurt lauluarmastust ning kultuuri tunneme Akadeemilises Meeskooris. Kooris on tugevalt tunda häälekooli mõju, häälerühmad sulavad.“

(E. L. L. Muusikaleht nr. 4. 1928.)

Samast kontseidist kirjutas C. Hunnius:

„Ja nüüd õhtu hiilgepunkt — koorilaul Akadeemilise Meeskoori poolt oma peenetundelise juhataja L. Neumaniga, kes hästi distsiplineeritud jõuliselt kõlava noorusliku lauljaskonnaga tõesti märki tabas ja rohkearvulist kuulajaskonda elavate täiesti pälvitud kiiduavaldustele kaasa kiskus. Koor oli tihtipäele heterogeensete kõlasegude väga raskete harmooniliste kombinatsioonide ees, millest päästlaulja kui hädaohtlikest tõkkest imestusväärse osavusega läbi minna oskas, kus aga teised, vähem kindlad lauljad oleksid kinni jäänud. Eriti silmapaistvad olid ilusad K. Söödi, J. Liivi ja A. Haava luuletised, kellest viimase „Oh kodumaa“ tähelepanuväärseid kompositsiooniliselt peenusi väljendab, esimese spontaanse soojema kiiduavalduse välja kutsus ja heliloojale ovatsiooni esile tõi. Viimased koorilaulud olid iseäranis silmapaistvad nii kompositsioonist kui ka ettekandelt.“

(Dorpatzer Zeitung nr. 77. 1928.)

Ringreiside, Mart Saare helitööde õhtu (märts 1928), samuti laulupeo kontserdi (juuli 1928) kohta on pikemad arvustused ilmunud nii „Muusikalehes“ kui ka mitmesugustes ajalehtis C. Hunniuse, P. Laja, R. Pätsi, I. Siitaki, T. Vettiku ja t. sulest.

CIE ekskursioon Lõuna-Aafrikasse.

CIE üheks tähtsaks ülesandeks on rahvusvaheliste suhete edendamine, mille üheks teostamise teeks on valitud ekskursioonide korraldamine võõrastesse maadesse.

Käesoleva aasta suveks on külla kutsund CIE kaudu Euroopa üliõpilasi Lõuna-Aafrika üliõpilaskond. Korraldatud ekskursioon kestaks ligi kolm kuud, millise aja jooksul igakülgseid võimalusi Lõuna-Aafrika tutvumiseks. Osavõtmaks ainult £ 69, sisaldades reiskulud maal ja merel, söögi ja muu ülespidamise kulud. Väljaminekud on võrdlemisi väikesed, kuna Lõuna-Aafrika üliõpilaskond kõik teind, et kuluisid minimumini vähendada. Osa võtta võivad kõigi Euroopa maade üliõpilased.

Väljasõit Southamptonist 12 juulil,

Teateid välismailt.

kus ka ekskursiooni lõpupunkt 7 oktoobril. Lõuna-Aafrikas külastatakse mitmeid linnu, pikemate peatustega Kaplinnas, Grahamstown'is, Bloemfontain'is, Pietermanitzburgis, Pretorias, Johannesburgis jne. Lähemaid teateid saab üliõpilaskonna välisloimkonnast üliõpilasmajas.

Suvikursused Saksamaal.

1929. aasta suvel korraldavad 12 saksa ülikooli suvikursused välismaalastele, nimelt: Berliini, Bonni, Freiburg Br., Giesseni, Göttingeni, Hamburgi, Heidelbergi, Jena, Kölni, Leipzigi, Marburgi ja Müncheni ülikool. Kursuste üldkava ilmus hiljuti ajakirja „Hochschule und Ausland“ (Charlottenburg, 2, Kurfürstenallee 14) väljaandel ja on sealt otsekohe või raamatukaupluste kaudu tellitav. (Hind 50 pfg.).

„Hochschule und Ausland“,

mis jälle korrapäraselt ilmub, on seni välja annud oma 1929. a. esimese numbril. See algab väljaandja märkmeaga, millele järgneb vastutava toimetaja deklaratiivset laadi kirjutis. Tähelepanu väärt on selle kirjutise suhtumine internatsionalismi ja natsionalismi. Antakse suur väärtus rahvuslikele väärtustele, kusjuures eitatakse tunnete rajatud internatsionalismi. Sätetakse sihiks, suhtuda internatsionalismi „mitte kui lüürikasse, ei ka kui seltskonnamängu, vaid kui poliitilisse teadusse“.

Edasi peatub see number möödunud aastal peetud Davose rahvusvaheliste ülikooli kursuste, C. I. E. täldesaatva ja spordikomisjoni viimaste istungite ja juudi küsimuse juures ülikoolis. Lisaks veel vähemald teateid.

Akadeemilised teated.

Õpperahast vabastatud 847 üliõpilast.

Ülikooli valitsuse otsusega on käesoleval semestril õpperaha maksimisest vabastatud 847 üliõpilast. Sellest arvust on stipendiaate 155 isikut, kes eo ipso vabastamisele kuuluvad. Selle arvu hulka kuuluvad ka 144 üliõpilast, kes ainult poolest õppemaksust vabastatud: Sooviavaldusi vabastamiseks oli esitanud 971 üliõpilast, nii et 167 üliõpilase palved jäid rahuldumata.

Üksikute teaduskondade järele on vabastatud usuteaduskonnas 34, õigusteaduskonnas 103, majandusteaduskonnas 117, arstiteaduskonnas juurearvatud ka rohuteadlased ja kehakasvatuse osakonna kasvandikud 92, filosoofiateaduskonnas 216, matemaatika-loodusteaduskonnas 124, loomaarstiteaduskonnas 25 ja põlluteaduskonnas 93 üliõpilast.

Üldse on ülikooli nimekirjas 4212 üliõpilast.

Ülikooli personaali perekonnaliikmetena ja lastena on vabastatud 43 üliõpilast.

Filosoofiateaduskonna lõpetasid neil päevil ning omandasid vastavad lõpudiplomid Ida Jürjando (filosoofia alal), Rudolf Kenkmann ja Erich Tender (Eesti ja põhjamaade ajaloo alal) ja Irene Tiganik (Romaani filoloogia alal).

Tallinna linna stipendiumi

kandidaatideks otsustas ülikooli valitsus esitada: stud. jur. Nik. Kondrat, stud. rer. gümn. Magdalena Lang, stud. phil.: Linda Hammermann, Leida Karu, Alfred Rästas, Glafira Teder, Gretchen Timm, Hilda Uska ja Alide Vendt, stud. math.: Vold. Kuusberg, Aleks. Kurassov ja Juta Rebane.

Hra Ernst Veinberg'ile,

kes arstiteaduskonna avalikul koosolekul 26. veeb. oma väitekirja „The Mesencephalic Root of the Fifth Nerve“ ametlike oponentide prof. L. Puusepa, prof. M. Bresowsky ja prof. A. Kulli vastu edukalt kaitsnud, on otsustatud välja anda arstiteaduse doktori diplom.

Annetus ülikooli asutisele.

Rockefeller Foundationilt on füsioloogia instituudile, kelle juhatajaks prof. dr. A. Fleisch, annetatud 810 dollarit aparatuuride muresemiseks.

Toulouse'i ülikooli juubel.

Toulouse'i ülikool pühitseb 8.—10. juunini k. a. oma 700. a. juubelit, millest osa võtma on palutud ka Tartu ülikool.

Teaduslikule stipendiaadile J. Tehver'ile

pikendati kodumaalist stipendiumi kahe kuu võrra ning 1. juunist s. a. alates komandeeritakse ta Saksa- maale edasiõõtamiseks koduloomade histoloogia ja embrioloogia alal.

Uued teaduslikud stipendiaadid.

Ülikooli valitsus kinnitas teaduslikeks stipendiaatideks: mag. math. Hans Särevi matemaatika alal ja Eduard Bommi (Poom) praktilise poliitilise ökonoomia alal.

Mag. jur. Valter Meder kinnitati ülikooli valitsuse poolt käesolevaks poolaastaks aj. ülemääraliseks abiõppejõuks avaliku õiguse alal, kohustusega lugeda 2 tundi Eesti põhi-seaduse administratiivõigusliste normide üle ja pidada ühes prof. Csekey'ga 1 tund seminari avaliku õiguse alal.

Ülikooli valitsus kinnitas

loomaarst Gabriel Kleini väike-loomade kliiniku assistendiks edasi ja stud. med. vet. V. Lehtimetsa loomaarstiteaduskonna sisehaiguste kliiniku aj. noorema assistendi k. t.

Organiseerumatu üliõpilaste üldkoosolekul

4. märtsil anti üle vaadet Edustuse läinud aasta tegevusest ja koostati kandidaatide nimekirja, kuhu valiti ksv. ksv.: K. Mihkla, O. Tubarik, V. Olup, V. Adams j. t.

Närvikliiniku tegevus aasta kestel suurenenud.

Hiljuti pühitses Maarjamõisa väljal asuv närvikliinik oma 8-dat aastapäeva, mille puhul oli korraldatud Eesti neuroloogia seltsi poolt pidulik koosviibimine. Dr. J. Riivese poolt anti üle vaadet kliiniku tegevusest möödunud aastal. Selgus, et kliinik on oma tegevust tublisti avardanud. Septembris kutsuti ellu kõnehäirete arstimise osakond, mis lühikese aja peale vaatamata on leidnud laialdast poolehoidu. Samuti on arstimise töö osakonnas häid tagajärgi annud.

Aasta kestel on valminud kliiniku ringkondades 9 trükitud teost, nendest oleks suurem prof. L. Puusepa uurimus peaaegu kasvajatest. Töö on leidnud terves teaduseilmas tähelepanu. Praegu tõlgitakse seda hispaania keelde.

Üliõpilaskonna esivõitlused.

20. veebruaril peeti Tartus üliõpilaskonna talispordi esivõistlusi. Esimestena võistlesid iluuisutajad Botaanika aia tiigil. Võistlejaid oli ainult kolm: üks mees ja kaks nais-üliõpilast. Üliõpilaskonna meesilu-

uisutaja meistri nime omandas F. Leinbock Tallinna tehnikumist, kes saavutas 110 1/2 punkti.

Naismeistri tiitli omandas prl. Ploompuu kehalise kasvatuse insituudist 41 punktiga, kuna preili Kõiv 32 punktiga jäi teiseks.

Peakohtunikuna toimiva mitmekordse Eesti iluuisutamise meistri hra Reederi arvamine oli: üliõpilaskonna kohta sõideti päris rahuloldavalt. Lootustandvam jõud võistlejaist on prl. Ploompuu, kes alles paari nädala eest algas kavakindlat harjutamist.

Iluuisutamisele järgnesid Raadi tiigil kiiruisutamise võistlused.

Korp. Indla 5. aastapäev.

„Üliõpilaslehele“ on korp. Indlalt saadetud avaldamiseks järgmine teade:

Neil päevil pühitses korp. Indla oma 5. aastapäeva. Erinedes teistest naiskorporatsioonidest nii põhimõtelt kui ka tagasihoidlikult toonilt, ehk küll väikearvuline pere on jõudnud nende väheste aastate kestel siiseelus võrdlemisi jõurikkaks ja kindlakujuliseks. Kuna jääb taotluda küllalt sihte noorel organisatsioonil Eesti korporatsioonide üldhuvides, siis tahaks loota korp. Indlale veel küllaldaselt aastaid, tegevust ja edu.

Uued auhinnateemid üliõpilastele.

Eesti Karskusliidu poolt kuulutati välja järgmised neuroloogilised auhinnateemid üliõpilastele:

1) Akuutse ja kroonilise alkoholismi mõju kõnele peale.

2) Vanemate alkoholismi mõju ajukoore ja koorealuste sõlmede ehituse ja arenemise peale järeltulijate juures.

3) Kuivõrt vanemate alkoholism soodustab kalduvust ja harjumist alkoholiga järeltulijate juures.

4) Vanemate alkoholismi mõju sümptaatiliste ja lülidvaheliste närvisõlmede peale järeltulijate juures.

Auhindadeks on Eesti Karskusliidu poolt määratud kokku 260 kr., sellest kaks esimest auhinda à 100 kr. ja üks teine 60 krooni. Töö, millel peab juures olema märgusõnaga varustet ümberik, kus autori nimi ja aadress sees, tuleb hiljemalt 1. jaanuariks sisse anda Eesti Neuroloogia Seltsile, kelle poolt moodustatud jury nad hindab. Tagajärjed kuulutatakse Närvikliiniku aasta-päevaks veebruaril alul 1930. a.

Loomulikult

teete teie kõik oma
vastavad ostud ülituntud

VENNAD LEPP'a

PESU-, MOE- JA PUDU'ARIST

KAUBAHOOV NR. 2. TELEFON 4-81.

Kus valik rikkalik.

Hinnad mõõdukad.

Kondiitri äri ja kohvik

H. FEISHNER

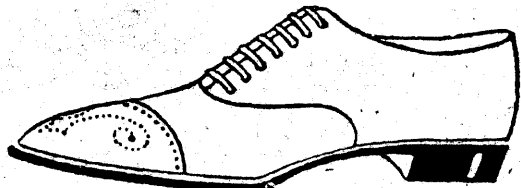
TALLINN,

Harju 45, telefon 19-50.

Saapatööstus ja -kauplus

A. JOSSET,

asut. 1895. a. :: Tartus, KÜÜNI t. 4.

Soovitab jalanõusid kõrges headuses ning täieliku vastutusega töö eest.

PRAEGU ILMUS

Folia Neuropathologica Estoniana.

Volumen VIII. Hind Kr. 8.

I N D E X:

- 1) Dr. med. Gottfried Dunkel — Pathologische Histologie des inneren Ohres bei erhöhtem Hirndruck.
- 2) Prof. L. Puusepp — Intrakniale Tumoren des Nervus Trigenimus und seiner Wurzel.
- 3) Dr. Verla Dosushkov u. Dr. Th. Dosushkov — The clinical significance of the Puusepp reflex.
- 4) Dr. S. Zlaff — Zur Theorie und Praxis der Takata-Ara-Reaction.
- 5) Prof. L. Puusepp — Die Tumoren des Vermis Cerebelli.
- 6) Dr. Th. Dosushkov — Über die Veränderungen des Tonus der Quergestreiften Muskeln beim Frosch nach Ausschaltung der sympathischen Ganglien.
- 7) Priv. Doc. Dr. med. J. Rives — Über die histopathologischen Veränderungen im Zentralnervensystem bei experimenteller Nebenniereninsuffizienz.

O.-Ü. J. G. KRÜGER, kirjastus Tartus.

Iga asjatundja tudeng
nõuab ainult

Aktsiaseltsi

Tartu Aiavilja Ühisuse

napse, likööre ja
naturaalveine

Tehas ja kontor:

Tartus, Puu t. 2

Telefon 1-13.

OSKAR KILGAS'E

trikoo-, pitsi- & sukavabrik

Tallinn, Volta tänav 2, telefon 2-23

Valmistab trikoopesu, siidipesu, laste ülikondi, supelülikondi, spordiülikondi, siidisukki, floorsukki, villaseid sukki, lastesukki, meeste sokke.

PESUPITSE:

(Klõppel) Vene, broderii ja gipüür. Ainukene sellelaadiline suurtööstus Eestis. Kaubad vabriku märgiga varustatult saadaval igal pool üle riigi.

Nõudke ainult meie kaupu /// Nõudke ainult meie kaupu

Hind 40 senti.